

SLOVENEČ

»SLOVENEČ« velja
po post. na vs. strani Jugo-
slavije in v Ljubljani:
za celo leto naprej K 240.—
za pol leta „ „ „ 120.—
za četrt leta „ „ „ 60.—
za en mesec „ „ „ 20.—
Za inozemstvo celotno K 480.—

== Sobotna izdaja: ==
za vs. o. leto „ „ „ 40.—
za inozemstvo „ „ „ 80.—

== Cene inseratov: ==
Enostopna petina vrsta malih
oglasov po K 4.— in K 6.—
veliki oglasi nad 45 mm vi-
šine po K 8.—, poslana itd.
po K 12.—

Pri večjem naročilu popust.
Izbija vsak dan izvenišči
ponedeljka in dneva po praz-
niku ob 1. uri zjutraj.
Mesecna priloga: Vestnik SKS.

Uredništvo v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Kd. opisi se ne vračajo. Delovna pisma se ne
sprejemajo. Uredn. let. št. 50. uprava št. 323.

Političen list za slovenski narod.

Uprava v Kopitarjevi ul. 6. — Račun poštne hran.
Ljubljanske št. 650 za naročnike in št. 349 za oglase,
avstr. in češke 24.787, ogr. 23.311, bosn.-herc. 7563.

Rusija in Nemčija.

Sovjetska Rusija ne goji do nobene države tako ozkih odnošajev kakor do Nemčije, ki ima v osebi svojega poslanika v Moskvi, Widenfelda, zelo spretnega zastopnika in strokovnjaka v gospodarskih zadevah. Te dni je nemški državni kancler sprejel poslanika sovjetske Rusije pri nemški vladi, Krestinskega, in pri tej priliki naglašal, kako zelo bi bilo želeli, da se odnosi med Rusijo in Nemčijo ne omejujejo na 6. maja t. l. sklenjeno trgovsko pogodbo, temveč da privedejo do tesnega sodelovanja na gospodarskem polju v najširšem obsegu.

Nemški listi porabljajo to priliko, da opozarjajo na važnost, ki jo ima visoko razvita nemška industrija za obnovo ruskega prometnega sistema. Rusija ne rabi samo takozvanega drdajočega materiala tračnic in reparature železniške podlage, ampak sploh razširjenja svojega železniškega omrežja. Kar se tiče lokomotiv, so poizkusne vožnje dokazale, da so nemški fabrikati najboljše. Nemčija izvažala v Rusijo tudi že druge izdelke, vendar pa je izvoz še skromen, ker nemške trditve čakajo šele zanesljivih informacij o položaju, oziroma o dovednosti nemškega trga, ki ga proučuje ravno gospod Widenfeld. Na vsak način so Nemci uverjeni vsaj o relativni solidnosti sovjetskega režima, ki se je začel posluževati zdravih gospodarskih metod, in vedo, da bodočnost Nemčije leži na vzhodu, v mirnem osvajanju ruskih trgov in v kulturnem delovanju za povzdigo Rusije.

Ta fakta so izraz nekega za vso bodočnost svetovne politike važnega pojava. Zbližanje med Rusijo in Nemčijo ni namreč samo nekaj slučajnega, izzvanega vsled prekerne položaja Nemčije in Rusije po svetovni vojni, vpašanje trenutne oportunitete, marveč ima svoje korenine v vsej preteklosti. Rusija je stopila v krog civiliziranih držav s Petrom Velikim, ki je odprl vrata na stečaj nemškemu organizacijskemu talentu. Od tega časa je na vsaki ruski tovarni upravitelj Nemec, vsa količina bolj odgovorna mesta v tehničnem obratu so zasedena z Nemci, v armadi ni samo visok procent višjega častništva nemški, ampak nemški je ves ustroj po svojem duhu, nemški kolonisti so za zgled, kako racionalno se mora obdelovati zemlja v najbolj oddaljenih krajih Sibirije, tudi v upravnih birokracijah je Nemec zgled pridenosti, treznosti, metodičnega dela — lastnosti, ki jih nezanesljiva, nestalna, nebrzdana »široka ruska duša« popolnoma pogreša. Nemštvo si je vsled tega steklo simpatije v najširših plasteh ruskega naroda, ki jih svoječasno slavljanoilstvo ruske inteligence ni moglo izkoreniniti, tem manj ker je Rus rojen kozmopolit. Kako se je nemštvo ukoreninilo v Rusiji, se je moglo opazovati tekem svetovne vojne, ko do vrhunca razvita oficijelna antigermanska propaganda v svrhu podžiganja bojevitosti med mušiki ni dosegla nobenega uspeha, kar se je s katastrofalno jasnostjo pokazalo v strelskih jarkih ob izbruhu revolucije. Boljševiška internacionalna propaganda pa je vpliv nemštva le še poglobila.

Iti temu pojavu na dno, je delo kulturnega zgodovinarja. Mi samo konstatiramo za vse zapadne Slovence presenetljivo dejstvo, da je ruski boljševizem še za časa, ko je v Nemčiji vladal Viljem, z vsemi svojimi simpatijami stal na strani nemškega naroda in da je to tudi odgovarjalo tradicionalnemu razpoloženju ruskega kmeta in delavca. Kakor da so dolgo na to čakali, so Rusi takoj, ko so strmoglavili carstvo, obrnili ves svoj srd proti angleškemu in francoskemu in naposled proti ameriškega kapitalizmu, ki da je v prvi vrsti kriv evropske katastrofe. Seveda je ententa nad Rusijo zagrešila toliko, da bi ne bilo treba nobenih zgodovinskih simpatij do nemštva, da se razume antizavezniško razpoloženje v Rusiji, ki je prišlo do očitega izraza že pred letom 1917. Ententa je Rusijo na vso moč izrabljala, da šteti sebe, že od samega začetka, po padcu carja pa so zavezniki storili vse, kar

je bilo v njihovi moči, da pospešijo razpad ruske države.

Nemci so vse to izvrstno izkoristili zase. Dejstvo je, da se nikjer drugod ruske razmere tako temeljito ne proučujejo kakor v Nemčiji in sicer naravnost z ljubeznijo in notranjim umevanjem. Skozi celo nemško znanost in literaturo vse v zadnjem času duh ruskih miselcev; zdi se, da si Nemci asimilirajo dobre strani ruskega duhovnega bitja. Kar delajo v tem oziru v Franciji in Angliji, je naravnost minimalno. Nemci imajo posebno akademijo za proučevanje ruskega vzhoda, imajo pa take stolice na vsakem vseučilišču. Berlin je bolj živahno literarno rusko središče nego Pariz. Nemci imajo zveze ta-

ko z reakcionarji kakor z boljševiki, so pa pri tem skrajno previdni in se ne angažirajo za nikogar brez mero. Glavno jim je, da vstane ruska obrt in trgovina s pomočjo nemškega inženjerja in delavca-specialista, ki ga Rusija ni nikoli imela v zadostnem številu in če ga ima, je manj vreden. Nemčija si zopet mirno osvaja Rusijo, ker ima pred Francozi in Anglosaksi prednost v geografičnem in zgodovinskem pogledu, dobro in poceni blago, solidne delovne moči, predvsem pa rusko naravo umeva, česar Angleži ali Francozi sploh ni vstanu.

To so silno važni fakti. Od njih je odvisno, kako se razvzolja v dogledni bodočnosti ves političen položaj v svetu.

Nesposobna koalicija.

MESTO PRORAČUNA — DVANAJSTINE,

Belgrad, 25. nov. (Izv.) Demokrati in radikali so se zedinili toliko, da bodo ostali skupaj v vladi in ne bodo iskali koalicije izven kroga dosedanje vladne večine. Razčistili pa še niso vprašanje, kdo da naj ostane v kabinetu, oziroma kakšne osebe da naj vstopijo na njihovo mesto. Radikali zahtevajo, da morajo priti v kabinet mlajši ljudje, demokrati pa so postavili demagoško formulo, da morajo v vlado vstopiti najsposobnejši ljudje, po možnosti strokovnjaki. Da od obnovljene stare koalicije ni pri-

čakovati večje delazmožnosti v vladi in parlamentu, je samo po sebi jasno, ker tvorijo vladno koalicijo iste stranke — isti ljudje, četudi bi vstopile v kabinet kake druge osebnosti. Vladne stranke se same tega dobro zavedajo. Najboljši dokaz temu je sklep ministrskega sveta na včerajšnji seji, da se bo z ukazom od narodne skupščine zahtevalo podaljšanje dvanajstin za mesec januar, februar in marec 1922, ako skupščina ne bo pravočasno sprejela proračuna za leto 1922. Ta sklep se bo sprejel 15. decembra.

PREDLOG O SPREMEMBI TROŠARINE SPREJET.

Belgrad, 25. novembra. Današnja seja zakonodajnega odbora se je začela ob 10. uri 30 minut. Glasovalo se je v celoti o zakonskem predlogu glede izpremembe trošarine in taks. Predlog je bil sprejet s 15 glasovi proti 4 glasovom. Potem je odbor pretresal posameznosti zakonskega predloga o izpremembi zakona glede uprave fondov, ki se ima izpremeniti v državno hipotekarno banko. Pri čl. 5 je posl. Lazić (zemljoradnik) zahteval, da naj se hipotekarna banka bavi samo z zemljoradniškimi krediti. Nato je poslanec dr. Žerjav predlagal, da se pupilarni in sploh vsi javni denarji smejo vlagati v državna posojila in druge efekte, katerim zakon daje to pravico, in v hranilne zavode, katerim zakon priznava pupilarno varnost. O tem se je razvila dolga debata in se je končno predlog dr. Žerjava po paraleli s predlogom dr. Dulibića stiliziral tako-le: Vse te glavnice in fondi se smejo vlagati v državna posojila ali na druge načine, ki po obstoječih zakonih nudijo pupilarno varnost. Pri glasovanju je z veliko večino bil sprejet predlog, da se člen 5 vrne sekciji.

POLITIČNA MISIJA DR. JANKOVIČA.

Belgrad, 25. novembra. Snoči je odpotoval v Ljubljano dr. Velizar Janković, minister v razpoloženju, in sicer v politični misiji.

POVRATEK DR. SPAHA V BELGRAD.

Belgrad, 25. nov. Minister za trgovino in industrijo dr. Spaho, ki je pred nekaterimi dnevi odpotoval v Sarajevo, se jutri dopoldne vrne v Belgrad.

DEVIZNI ODESK NARODNE BANKE.

Belgrad, 25. nov. Nova devizna centrala Narodne banke se bo imenovala: Devizni odsek Narodne banke SHS. Ta odsek naj bi vzel v svoje roke vso trgovino z devizami v vsej državi. Danes bi imela biti konferenca, na kateri bi se to vprašanje imelo definitivno rešiti.

ZA NAŠO DECO.

Belgrad, 25. nov. V oddelku za zaščito dece pri ministrstvu za socialno politiko so bile predložene številne prošnje dece, ki potrebuje pomoči. Skoro vse pokrajinske oblasti so zbrale točne statistične podatke o deci, kateri se je dosedaj nudila pomoč in kateri se bo nudila odslej. Samo iz Hrvatske in Slavonije ti podatki še niso zbrani in odposlani.

Belgrad, 25. nov. V vsej naši kraljevini je 56 državnih in 99 privatnih dečih domov. Ministrstvo za socialno politiko daje državnim domom obilne subvencije in izvršuje nadzorstvo tudi v privatnih in pol-

privatnih domovih. V domovih se oskrbuje blizu 10.000 otrok.

DOBOVOLJCI PROTI UKINJENJU SOCIALNEGA MINISTRSTVA.

Belgrad, 25. nov. Dobrovoljci, zbrani v Vrginmostu, so poslali ministrskemu svetu brzojavko, s katero protestirajo, da bi se ukinilo ministrstvo za socialno politiko, ki je ravno sedaj najpotrebneše, dokler se ne uredi socialne prilike vsega siromašnega dela našega naroda in posebno dokler se ne uredi dobrovoljsko vprašanje, ki se od ujedinjenja do danes ni pomaknilo naprej.

PODPORE INVALIDOM.

Belgrad, 25. nov. Na temelju sklepa ministrskega sveta se v ministrstvu za socialno politiko ustanavlja fond, iz katerega se bodo dajale podpore invalidom.

PODALJŠANA TRG. POGODBA Z AVSTRIJO.

Belgrad, 25. nov. Zakon o podaljšanju trgovinske pogodbe z Avstrijo do konca tekočega leta je podpisan.

ZA NAŠE LADJE.

Belgrad, 25. nov. V Rimu bo dne 30. novembra konferenca med delegati naših brodolastnikov in delegati italijanske vlade, na kateri bodo razpravljali o izvršitvi pogodbe glede predaje onih parnikov naših državljanov, ki jih je Italija prejela od Avstro-Ogrske.

ŠKOFOVSKA KONFERENCA V PRAGI.

Praga, 25. nov. (Izv.) Na škofovski konferenci, ki se je vršila od 22. do 24. novembra v Pragi in katere so se udeležili vsi škofje Češkoslovaške republike, so razpravljali o vseh aktualnih vprašanjih katoliške cerkve: o šoli, kongruu, vzgoji duhovnikov itd. Po konferenci je delegacija škofov sprejel predsednik Masaryk.

ČEŠKI SLADKOR ZA AVSTRIJO.

Praga, 25. nov. (Izv.) Vlada je dovolila 7000 vagonov sladkorja za prosto trgovino v Avstriji.

KONKORDAT S FRANCIJO.

Rim, 25. nov. (Izv.) Corriere della Sera« poroča, da izdeluje papež načrt konkordata med Francijo in Vatikanom.

RAZNOTEROSTI.

Praga, 25. nov. (Izv.) »Pravo Lidu« poroča, da bo vlada zakon o varstvu osebe predsednika umaknila in ga podvrgla reviziji.

Praga, 25. nov. (Izv.) Tu je pričel izhajati list »Pravda«, ki zastopa interese judov.

Wendel o mohamedanskem vprašanju.

»Frankfurter Zeitung« priobčuje članek Hermana Wendla o mohamedanskem vprašanju v Bosni. Wendel poroča najprej o roparski tolpi Husseina Boškovića, ki vodi maščevalno vojno proti arbskemu prebivalstvu v Sandžaku, opisuje strogo ortodoksnost bosanskih moslimov, ki so sicer vsi čiste jugoslovanske krvi, a se svoje narodnosti ne zavedajo, marveč poznajo le svoje mohamedanstvo in se v tem znamenju združujejo in gibljejo. Nato prehaja Wendel na socialno vprašanje, ki je v Bosni vprašanje vseh vprašanj. Zaradi socialnega vprašanja — neznosno razmerje kmetov nasproti begom in agom — so se v Bosni neprestano v nemale krvave vstaje. L. 1878. je berlinski kongres poveril Avstro-Ogrsko upravo Bosne in Hercegovine z nalogo, da reši doli socialno vprašanje. Toda Avstro-Ogrska je zasledovala svoje posebne cilje, hujskala je mohamedance, pravoslavne in katoličane drugega proti drugemu, razen tega pa si zagotovila priateljstvo mogočnih begov in ag na ta način, da jim je vse njihove predpave pustila nedotaknjene in jih še sama obdarjala z vsemi mogočimi privilegiji, ljudstvo pa je puščala v nevednosti. Tako si je zagotovila svojo oblast tam doli. To vlogo Avstro-Ogrske je dobro osvetlil v svoji knjigi »Agrarna ustava in zemljiško-odvezno vprašanje v Bosni in Hercegovini« profesor Grünberg. Se-le l. 1918., ko je zapopolala nad Sarajevom in Mostarjem rdečomodro-bela zastava, je prišlo odrešenje tudi bosenskih begovski in agovski raji. Geslo je bilo: »Zemljo tistemu, kdor jo obdeluje!« To geslo se je uveljavilo tudi v ustavi l. 1921. Toda stvar ni tako enostavna. Poleg 600.000 hektarov prave kmetovske zemlje je tu še 50.000 ha zemlje, na katerih je razmerje med lastniki in obdelovalci nekoliko različno, in 100.000 hektarov svobodne begluške posesti. Tu se razlastitev ni mogla tako enostavno uporabiti. Kmetje pa za te pravne razlike seveda niso imeli umevanja in so se polastili zemlje kakor na vseh drugih posestvih. Begi so marsikje posegli po samopomoči in je zanimivo, da se je tudi aga Hussein Bošković pohajdučil potem, ko je ubil enega svojih kmetov, kateri mu ni hotel plačati haka (najemnine). Sicer pa tvorijo begi in age, ki so doslej imeli v svoji oblasti po 200 do 500 kmetov oziroma so lastniki beglukov, ki obsegajo do 100 ha in več zemlje — le 5 odstotkov mohamedanskega prebivalstva; vsi drugi mohamedanci so revni mali kmetje, rokodelci, branjevci in podobno. Kljub temu je tudi jugoslovanska Pašičeva vlada smatrala za modro, da se v prvi vrsti pogodi z begi in agami ter jih je pridobila za vstop v vlado proti temu, da jim je dovolila 300 milijonov dinarjev kot odškodnino za razlašeno zemljo in naredbo, ki begluke izločuje iz agrarne reforme. Odkod ta moč mohamedanskih velikašev? Odtod, ker se mohamedansko ljudstvo še ni zavedlo socialne razlike med seboj in svojimi prvaki, ki jih še vedno smatra za svoje rojene politične voditelje in za katerimi se še danes brezpogojno zbira. To se je posebno jasno pokazalo zlasti pri volitvah v konstituanto, ko je dobila »Jugoslovanska muslimanska organizacija« tretjino vseh glasov v Bosni in Hercegovini in prišla v skupščino s 24 mandati. — Wendel končuje svoj članek z naslednjimi mislimi: »Pot do spojitve muslimanskega elementa z jugoslovanskim kulturnim občestvom je še dolga in vodi preko vztrajnega civilizatoričnega dela; treba je predvsem dvigniti muslimanske mase duševno in gospodarsko z gradbo šol, ceste in železnice. Pri tem bo igral važno vlogo mlajši rod muslimanske inteligence, ki je študirala na tujih univerzah in našla neposredno pot do jugoslovanstva. Označba »Jugoslovanska muslimanska organizacija«, besede njenega voditelja Sahib Korkut efendija, češ: »Mi smo iskreni Jugoslavi in nam je Belgrad ravnokar blizu kakor Zagreb« in še marsikatera druga znamenja vzbujajo nado, da se bosenski mohamedanci v svojem počasnem,

a neizogibnem razvoju do narodne zavesti ne bodo mudili po ovinkih preko srbstva in hrvatstva. ampak bodo prodrli naravnost v jugoslovanstvo.

Sestanek med Masarykom in Hainischem.

Praga, 25. nov. (Izv.) Koncem meseca se bo vršil na gradu Lana sestanek med predsednikom Masarykom in avstrijskim zveznim predsednikom Hainischem. Sestanka se bosta udeležila tudi češki ministerski predsednik dr. Beneš in avstrijski kancler dr. Schober. Na sestanku bodo razpravljali o splošnih političnih vprašanjih, o nadaljevanju gospodarskih pogajanj na podlagi zaključkov portoroške konference.

KONEC STAVKE NA DUNAJSKI BORZI.

Dunaj, 25. nov. (Izv.) Narodni svet je danes sklenil davek za obiskovalce borze. Finančni minister Gürtler je člane borzne zbornice razrešil njihovih funkcij in imenoval v vodstvo borze gotovo število zaupnikov. Danes je borza zopet začela delovati.

Dunaj, 25. nov. Danes je imel borzni svet sejo, na kateri je bil sprejet po krščanskih socialcih Jerzabku in Reschu stavljeni predlog, da se imajo inozemci, ki so bili kaznovani radi udeleževanja na kati zakatni banki, odstraniti z vsega avstrijskega ozemlja. Tekom debate je izjavil zvezni minister za finance dr. Gürtler, da smatra v ozirom na stališče borze napram zakonodajni delavnosti parlamenta za umestno, da se zakonodaja podvrže reviziji.

LORD CURSON O WASHINGTONSKI KONFERENCI.

London, 24. novembra. Pri političnem zajtrku je imel državni tajnik Curson govor, v katerem je govoril o washingtonski konferenci. Izjavil je, da je razoroževanje na morju po njegovem mnenju neuspešno, ako se bo nadaljevalo ogromno oboroževanje na kopnem. Da se zagotovi svetovni mir, je potrebno mednarodno sodelovanje. Skupna akcija bi omogočila, da bo zavzemala Nemčija zopet svoj prostor kot mirljuben član družbe narodov. Ako bi hotela Francija poizkusiti, voditi osebno politiko, bi ne prišlo do tega, da bi se ohranila nazivne hrabrosti njene armade. Nemčija bo združene velesile privedle do tega, da ne bo le izvedla mirovne pogodbe, temveč se bo tudi prežela s prepričanjem, da ne bodo trpeli politike represalij in revanž, da pa bodo pomagali Nemčiji, ako pokaže iskrenost in dobro voljo. Dokler bo obstajala sloga med Anglijo, Francijo in Italijo, bo upal na zaželen uspeh. Lord Curzon je nadaljeval, da se je brezumni Karlov poizkus ponesrečil, manj vsled tega, ker madžarski narod ter madžarska vlada nista marala za Karla, najsi bi bilo to tudi res, temveč, ker se je vedelo, da velesile ne bodo pripustile, da se zopet pojavi vrellec nevarnosti.

ANGLEŠKO-IRSKA POGAJANJA.

London, 24. nov. Irski zastopniki so imeli danes dopoldne sestanek z lordom Birkenheadom in Stevartom v zgornji zbornici. Nekateri listi trdijo, da so angleško-irska pogajanja došla v skrajno neugoden položaj. Dostavlja se, da se v konferenci Lloyd Georgea in Craigha ni dosegel noben napredek. Obstaja nevarnost, da se bodo pogajanja popolnoma ukinila.

ITALIJANSKA ARMADA.

Rim, 25. nov. Vojni minister je v odseku za vojsko izjavil, da bo znašalo mirovno stanje italijanske armade 125 tisoč mož in da se bo doba službovanja znižala na 12 mesecev. (In pri nas?)

KDO JE ZMAGAL?

Dunaj, 25. nov. Nasproti poročilu, razširjenemu od sovjetske strani, o veliki zmagi sovjetskih čet nad ukrajinsko severno armado pri Peperovu, javlja ukrajinski tiskovni urad, da so Ukrajinci po petdnevem ljutem boju premagali bolševike.

PRED NOVO REVOLUCIJO NA PORTUGALSKEM.

Madrid, 25. nov. Na Portugalskem preti nova revolucija. V glavnem mestu so čete konsignirane.

ČEŠKOSLOVAŠKA PROTI APANAŽI KARLA.

Praga, 25. nov. (Izv.) Češkoslovaška vlada bo odklonila plačevanje apanaže razkralja Karla.

Odmevi z zemljoradniškega kongresa.

Belgrad, 23. novembra.

V tukajšnjih listih kakor tudi v političnih krogih se v zadnje dni mnogo razpravljalo o poteku in uspehu kongresa Srbske zemljoradniške stranke, ki se je vršil v dneh 12. do 14. t. m. v šumadijski Veliki Plani. Posebno živahno se je debatiralo o zaupnici, katero je izrekel zbor delegatov poslanskemu klubu zato, da je glasoval proti ustavi. V demokratskih in radikalnih krogih ter med samostojneži je bilo pred kongresom razširjeno mnenje, da zaupniki in delegati zemljoradniške stranke tega koraka ne bodo odobrili. Iznenadilo jih je toraj vse, da je do 30. govornikov, ki so se v debati k poročilu poslanskega kluba S. Z. oglasili k besedi, enodušno odobrilo stališče kluba napram ustavi in obsodilo slovenske samostojneže, ki so iz lastnih interesov izstopili iz kluba in glasovali za to ustavo. Vsi govorniki so pa zopet kritizirali stališče, katerega je zavzel poslanski klub napram Pribičevićevemu zakonu za zaščito države, kojega so nazivali »zakon o rušenju države« ozir. »zakon za zaščito demokratsko-radikalno-muslimansko-samostojne vlade« ter se izjavljali, da klub za ta zakon nikakor ne bi smel glasovati.

Zanimivo je poročilo, podano kongresu o strankinem tisku. Kakor znano, je glavno glasilo zveze zemljoradnikov »Selo«, ki izhaja kot tednik v Belgradu. Poročilo pravi, da se list tiska le v 3000 izvodih, od katerih pa je dosedaj le 802 plačanih.

Značilno je, da so vsi govorniki, izvemši le enega, vse tri dni povdarjali le jugoslovanstvo. Tudi o zvezi z Bolgari, proti kateri so se hoteli početkoma upirati nekateri zemljoradniški intelektualci, ni bilo nobenih ugovorov posebno koncem kongresa, ko je nek govornik povdarjal, da ho do te zveze danes ali jutri moralo priti. Med šumadijskimi delegati je bilo opaziti mnogo razpoloženja za čim ožjo jugoslovansko-bolgarsko zvezo.

Član reparacijske komisije v Parizu Dušan Dimitrijevič je govoril o korupciji in poneverbah državne lastnine, trdil, da gre do v milijarde in da so pri njih udeleženi visoki funkcionarji.

V resoluciji o prosveti se zahteva uvedba švicarskega sistema v naše šole; namesta 56.000 učiteljev, od katerih da jih skoraj polovica le politizira za Pribičevića bi zadostovalo le 20.000 učiteljev za celo državo.

Izvrševalni odbor, katerega je volil kongres, se še ni konstituiral. Kakor se obče sodi, bo predsednik zemljoradniške stranke dosednji tajnik — Milan Komadić. Poslanec Mermolja od SKS, ki je romal s člani odbora SKS iz Ljubljane (Železnikar, Bukovec in Kene) na kongres v Veliko Plano, je zelo razočaran, ker z zmago Komadićeve struje je izgled za vrnitev samostojnežev v zemljoradniško stranko popolnoma propadel. Na kongresu je bil tudi dr. Novačan iz Celja, ki namerava Srbsko zemljoradniško stranko ustanoviti v Sloveniji, ker bi rad na tak način prišel do poslanskega mandata, ki mu ga samostojneži niso dali. G. Sever iz Prekmurja pa se je po naših informacijah udeležil kongresa na povabilo poslanca Avramovića kot njegov osebni prijatelj, ter ni toraj, kakor so nekateri belgrajski listi poročali, tam nikogar zastopal.

S kongresa je bil poslan ob obletnici rapalske pogodbe brzojavni pozdrav neodrešenim istrskim in primorskim bratom ter udanostna brzojavka kralju Aleksandru.

Politične novice.

+ Za ljudstvo, za državo. Pod tem naslovom poroča »Kmetijski List«, od 24. t. m. o »sijajnem« zboru samostojnežev v Ljubljani, kjer se je branil tovariš »kasapine« Pucelj proti raznim očitkom, naperjenim proti njegovi osebi. Očitka sta dva: konjska afera in volovska afera. »Kmetijski List« pravi, da so prodajali odškodninske konje v Srbiji najprej po 2200 dinarjev, nazadnje pa po 600 dinarjev, dočim je veljal sam prevoz do 1200 dinarjev. To »pojasnilo« pa stoji v čudnem nasprotju z vestmi belgrajskih listov, ki so ugotovili, da so kupovali Nemci v naši državi konje po 4000 dinarjev, a zaračunali so pa konje v Hamburgu, kjer je sedež prevzemalne komisije, po 12.000 dinarjev na račun naše države. Če je torej veljal prevoz konj sem in tja po 1000 dinarjev, so napravili Nemci še vedno lepo dobiček 12000 — 4000 — 2000 = 6000 dinarjev ali 24 tisoč kron pri enem konju! Tega »tovariš-kasapine« Pucelj ni pojasnil v »Kmetijskem Listu«. — Še mnogo bolj »parkljevski« in »slinovski« je volovska afera. V zagovoru pravi, da je Nemčija izjavila, da kuge proste živine ni mogla dobiti. To je sijajno. Kdo pa je g. ministra Pucelja silil, naj prevzame bolno živino? Dalje pravi, da nismo mogli prevzeti živine zaradi pomanjkanja krme in da smo bili prisiljeni prodati jo, seveda »brez hrupa«. To je zanimivo, ta »brez hrupa«! Naravnost božanski pa je izgovor, da je obstojala nevarnost, da se proda živina Belgiji. Kakšna živina? Smrkava in parkljeva? In če bi jo bili Nemci prodali Belgijcem, ali ne bi imela naša država v tem slučaju pravice zahtevati ali plačilo v denarju in sicer v zlatih markah ali pa v drugem blagu? Na vse to se g. minister Pucelj ni oziral, ampak je »parkljevo« in pa smrkavo živino prodal že v Salzburgu, in za to prodajo oziroma za to prevzetje živine v Salzburgu se je oglasilo 11 ponudnikov. Kaj mislite, da so se res vsi ti ponudniki trgli za »smrkavo živino«? Najlepše pa je, da trdi »Kmetijski List«, da se je oglasilo le 11 pozvanih tvrdk.

Kdo jih je pozval in zakaj? Te na čuden način »pozvane« tvrdke so izvršile potem »javno dražbo«. Lepa »javna« dražba je to, katere se udeležijo le »pozvane« tvrdke! Kakšne cene so dosegli na javni dražbi, je tudi lepo — 1510 dinarjev za kravo; 46 dinarjev pa za ovco. Tega pa ni povedal g. minister, koliko znaša carinal! Zato je bilo tudi bolje, prodati živino rajše kar v Salzburgu, kaj ne? Potem pa pravi, da je imele država pravico izločiti iz prodaje poljubno število živine za primer, če bi se našel še kak boljši kupec. To je pa že naravnost felonija, če trdi g. minister, da se ni našel kak boljši kupec, ko so vendar belgrajski listi imenovali ime kupca, ki je ponujal celih 200.000 dinarjev več! Da pa je odobril pogodbo ministerski svet, ni nič čudnega, če vemo, da je bil glavni kolovodja te cedne trgovske kompanije — Pašičev sin! G. minister naj pojasni od belgrajskih listov navedene podatke, ne pa neke svoje fantazije, če se hoče opravičiti!

+ Finančni minister in finančni delegat za Slovenijo. Finančno ministrstvo je objavilo pred nekaj dnevi, da je celokupno vplačilo na davkih v Sloveniji znašalo nekaj nad 91 milijonov dinarjev, oziroma po poročilih drugih listov do 97 milijonov dinarjev. Po poročilih finančnega ministrstva bi znašala ta vsota okroglo 60 odstotkov predpisane davka. Proti tem poročilom pa je nastopil na jako fin in eleganten način g. finančni delegat dr. Savnik v sinočnjem »Narodu«, kjer stoji zapisano v obliki »razgovora z glavnimi uredniki«, da je Slovenija res toliko plačala davkov, da pa ta svota ne predstavlja povprečnih 60, ampak resničnih 82 odstotkov vplačil predpisane svote, in ta procent se bo do konca leta še povečal. Mi smo naši finančni delegaciji za to važno pojasnilo zelo hvaležni. Ne vemo pa, kaj je napotilo dotičnega finančnega referenta v Belgradu, da je našo davčno kvoto znižal na 60 odstotkov, zvišal pa je srbsko davčno kvoto na 104 procenote, kar bi pomenilo, da sta Srbija in Crnogora plačali 4 odstotke več kakor jima je bilo predpisanih. Cisto upravičeno ugotavlja naš slovenski delegat, da kaj takega »še nikjer nismo doživeli«, da bi namreč ljudje prostovoljno več plačali kot jim je bilo naloženo. Vprašati pa moramo: Kakšen namen imajo take potvorbe in kaj hoče doseči finančno ministrstvo s takimi potvorbami številk? Po našem mnenju je že skrajni čas, da pridemo do točnih podatkov glede naših financ. Odločno smo pa proti temu, da se izgrava s potvorbami številkami finančnega ministrstva nerazpoloženje proti Hrvatoma ali Slovincem, kajti ni najmanjšega dvoma, da so točne številke fin. delegata za Slovenijo in ne številke ministrstva, kjer menda še danes ne vedo, da so slovenski uradniki in Slovenci sploh precej — pismeni.

+ Slava finančni spretnosti! »Jutro« je priobčilo v 276. številki gospodarski članek, v katerem se ponaša, češ: Jugoslavija — pardon: država SHS — ima med vsemi državami najmanjši primanjkljaj, namreč samo 20 odstotkov vseh dohodkov, med tem, ko ima na primer Nemška Avstrija 177 odstotkov, Češkoslovaška 21 odstotkov primanjkljaja. To se sliši jako prijetno in pohvaliti bi tudi mi naše finančne veljake, ki tako modro gospodarijo v Belgradu, ko bi ne imeli pomislekov. Ta mali primanjkljaj namreč ni dokaz modrega gospodarstva belgrajske vlade — glej volovsko kupčijo — pač pa skrajno odiranje državljanov, seveda izključno samo onih,

DR. JOSIP REGALI:

Ne uničite lica Ljubljane!

Maks Dvořák: »Razen izpremembe jezika ne more duševnih dobrih naroda nič bolj škodovati kot uničevanje njegovih umetniških spomenikov. Te smatramo kot živ, integrirajoč del svojega bistva, razvoja, svoje nacionalne in splošne evropske kulture, svojih duševnih in etičnih pridobitev in prerogativ...«

Maks Dvořák: »In kjer gre za vse bodoče lice mesta, smatramo za ob sebi umljivo dolžnost, da takih izprememb ne prepuščamo ne slučajno, ne materialnim interesom samim ali pa močrasti navadni stavbenih uradov in upravnih organov, ampak zaupa mo jih možem, ki imajo smisel ne le za praktične, ampak tudi za estetične zahteve stavbarstva mest...«

Pol stare, ljubke Ljubljane, Ljubljane lahkega, za nas ljubečega, človek bi skoro rekel našega slovenskega baroka, je izginilo vsled regulacije mesta po potresu Lepo, relativno veliko tradicijo iz 17. in 18. stoletja so ljudje, ki so prenevali, prezirali in pa dozidavali Ljubljano v letih 1895—1914 popolnoma prezrili, ker je očitno niso razumeli, mnogi je pa morda tudi videli niso. Plemenito eleganco mestnega načrta, zgrajenega na naravi terena, t. j. ljublj. gradu in struge Ljubljane in njima prilagajajoče se zapojnjenе ulične linije so pustili v nemar ter potegovali nove ceste s ravnimi pravokotno od zahoda na vzhod in od

severa na jug. Na koncentrično osnovo stare Ljubljane, ki je bila tako smiselna in logična, so pozabili; nova javna poslopja so postavljali zunaj mesta, proti Ljvilju ter ustvarili drugo mestno središče na periferiji. Ze pred potresom so židali gledališče, muzej in Narodni dom na kraju mesta. Zato je postala Dunajska cesta, ki gre ob periferiji, na čis o protinaraven način, glavna prometna žila Ljubljane. Tenderca razvoja že dvajset let pred potresom ni bila prava. Iskati bi imeli novih stavbišč za monumentalna javna poslopja na centralnih točkah in bi jih tudi našli, če bi predrl nekaj vrtov ali pa tudi podrli nekaj neznanih skupin hiš brez umetniške vrednosti. Namesto tega so pa grešili z novo regulacijo po potresu zoper glavno načelo ohranitve zgodovinskega in umetnega značaja Ljubljane s tem, da so stare, odlične ulice kot n. pr. Gosposko ulico razrili, nove hiše potisnili nazaj iz črte, tako da so nastale neestetične luknje, ki jih je mogoče zravnavati le, če bi podrli še ostale stare fasade, čeprav ni za to ne iz prometnih ne iz drugih vzrokov nobene potrebe. Lepa in značilna pozno-renašansna fasada cerkve Sv. Jakoba je izginila in na nje mesto je napravil risar, ne pa umetnik, stvor, ki ga navaja strokovnjak prof. Dvořák v knjigi »Kahkismus der Denkmalfpflege« za vzor. kako se ne smejo izvrševati restavracije. Zunanost cerkve Sv. Petra, ki jo je pred več kot polstotno leti arhitekt tako dekorativno postavil na konec tedanega mesta, je isti »mojster« našaril na čuden način. Mogočni knežji dvorec, največje monumentalno slavbo stare Ljubljane, z značilno fasado, impozantnimi arkadami proti dvorišču, poln noblesse v notranjosti, z znamenito, dve nadstropji visoko in s Quaglijevimi freskami okrašeno knežjo dvorano, so podrli do tal brez potrebe. Genius loci iz 17. in 18. sto-

letja se je skrili; za kar so dali inicijativo pred par s'lo leti Dolničar in Schönleben, Gerbec in Prešeren, tega za časa regulacije v Ljubljani niso razumeli. Ker je bila prebrta umetnost, nastopala je z malimi izjemami obrt, kjer je nekaj vladal okus in dostojanstvena eleganca, se je šopirila šablona, globoki zanos in plemenito pozo je izporinila vsakdanjost. Po obsegu eni največjih razvojnih dob Ljubljane je manjkalo globljega koncepta, večje vodilne misli in pa kontinuitete s preteklostjo.

Vse te napake pa utegne, kakor kažejo vsa znamenja, še v neprimerno hujši meri zagrešiti prihodnjost. Zdi se, da prihaja navadno barbarstvo med nas. Kar je bilo v zahtevnih dveh letih zasnovano, navdaja estetično čulečega človeka s strahom. Bodoče stavbeno delovanje, čegar početki se že oznanjajo, obeta še slabše.

Robali materializem, ki gleda le na dobičkanost investiranja glavnice, parvenizem novih bogatinov brez umetniške vzgoje, silno podraženje stavb vsled splošne draginje, naglica, s katero bo treba zidati nove hiše radi stanovanjske bede in naposled uboštvo širokih ljudskih plasti, ki bodo pa venčale tudi same morale skrbeti za lastno streho — ves ta milije je slabo upanje, da bi se uveljavil pri novih stavbah dober okus in umetnostni značaj. Povrh je duševno ravnotežje splošno porušeno, idejno ozračje neravnovesno razruvano ter danes sploh ni čas velikega umetnega sloga; smo tako daleč, da je znamenit arhitekt dejal, da danes v obče ne gre postavljati arhitektonskih zgradb ampak le še poslopja za praktični namen.

Tembolj pa je treba napei vse sile, da se reši, kar se rešiti da. Prepričati je treba najhuše zabode, ki bi jih hoteli doprinesti ter aktivno navajati razvoj v višjo estetično smer.

Zunanost mesta je podoba nivoja prebivalcev, lice Ljubljane pa je dokument kulture Slovencev. Gre za isto veliko umetnost, ki vpliva dan na dan stoletja neposredno na vse ljudstvo, mu dviga in izobražuje okus. Mnogo večji vpliv ima umetnostna oblika, ki stoji sredi življenja kot pa umetnine, ki so skrite po muzejih in jih vsakdanji človek vidi le redko. Seveda morajo biti stavbeni umetniki, ki kraste ulice in trge, tudi razumljivi ljudstvu. Če pa naj bodo ljudstvu res pristopni, morajo pa biti v zvezi s tradicijo, v harmoniji — ki je najvišji estetični zakon — s starimi, ljubimi, že v duši naroda zasidranimi umetninami. Ni plitvejšega stališča kot tisto, ki zmanjšuje vrednost del prednamcev, jih noče priznati za proizvod lastne rase ter jim očita, da so importirana, čeprav se dotični ni vanje pogledil in jih ni preučil. Prof. arh. Bauer pravi, da gre le za ustvarjajočo silo, s katero ume moderni umetnik oblike pretekle dobe predelati, jih prilagoditi vsakrtnim potrebam časa in na ta način ustvariti nekaj novega. Samo golo hlepenje po izvirnosti še dolgo ni umetnost, zlasti ne, če je v resnici le posnemanje oblik, ki niso zrastle iz domače zemlje.

Tipičen vzgled zadnjega časa je ono, kar so napravili s ljubljanskim trgom »Tabore«. Vkljub pravočasnim protestom niso mogli uvideti gotovi ljudje, da ne gre postavljati barak na prostor, ki bi se moral, če bi bil že zazidan, izpremeniti v park. Danes stoji navlaka na bivšem velikem prostoru, kot bi razmetali otroci opravo po sobi. Cela stvar je klotofa potreba prometa, kar se tiče pa oblik z ozirom na okolico, pa naravnost barbarizem. Žalosten spomenik nekulturne dobe.

(Dalje.)

ki si morajo z delom služiti svoj kruh in so navezani le na svojo plačo; za vojne dobičkarje, bankirje itd. je Jugoslavija res obljubljena dežela — vsaj g. Drufova (1) je v kupeju tretjega razreda gorenjske železnice trdil, da je Jugoslavija obljubljena dežela. — Vsled tega modrega gospodarstva je prišlo tudi tako daleč, da hodimo moški že sedaj večinoma brez klobukov; ko bomo primorani hoditi tudi brez hlač, tedaj utegne biti Jugoslavija celo brez primanjkljaja. — V Sloveniji — in sicer samo v Sloveniji smo tako srečni, da moramo plačevati nad četrtino svojega zaslužka osebnega davka, poleg tega pa tudi še vse davke, ki jih plačujejo trgovci, industriji, obrtniki: skratka: vsi samostojni državljani, ker ti gospodje valé dosledno vsa bremena kratkomalo na rame siromakov, ki so navezani na stalne plače. Bankirji, vojni dobičkarji in drugi tem podobni elementi pa so v naši obljubljeni deželi — sakrosanktni.

+ Samostojne laži. V »Kmetijskem Listu« trde strokovni izvedenci v volovskih aferah, da je dr. Korošec bil tisti, ki je kot podpredsednik vlade sopolisil proširjenje srbskega zakona, glede revizij za vojaštvo na celo državo. Po datumih pa je ugotovljeno, da dr. Korošec 19. avgusta 1919. ni bil sploh več minister, ker je bila demisijska onega kabineta, v katerem je bil dr. Korošec minister, sprejeta od regenta 30. julija 1. 1919. Upamo, da te ugotovitve zadostujejo.

+ Boj za oblasti. Mariborski »Taborec« pravi, da so »vase zaljubljeni Ljubljancem« Mariboru nevoščljivi, da bi se ustanovila posebna mariborska oblast, in zato da bi radi Ljubljancem »centralizirali« ves svet v Ljubljani. Mi ugotavljamo, da niso samo »fantje ljubljancem« Mariborčanom nevoščljivi, ampak tudi gospodje Celjani. Ali mislite, da je Celje s Savinjsko dolino vred od večeraj? Zakaj ne bi bilo Celje, sedež slavnih celjskih grofov, tudi sedež oblasti? Ali Ptuj? Zakaj ne tudi Ptuj? To je staro zgodovinsko mesto in tudi v novi zgodovini je znano zaradi ptujskega procesa. Ali pa Brežice. Ali ni v Brežicah gradu grofov Attemsov s prostornimi dvoranami, kje bi lahko dostojno stoloval kraljevski namestnik? Ali krasni lovi v savski vrblini še posebej? Ali pa Trbovlje. Ali niso Trbovlje glavni vir dohodkov za g. Belo Maksa? Vsi ti argumenti govore za razdelitev Slovenije ne v 2, ampak v 26 oblasti, če pa pritegnemo zraven še Kočevje, v 27 obasti, da bo vsem ustrezno. Ampak pagare, signori, pagare!

+ Washingtonska konferenca. Po govoru ministrskega predsednika Brianda, ki je izjavil, da Francija z ozirom na nemško nevarnost ne more brez vseh garancij zmanjšati svoje armade, se smatra za gotovo, da bo washingtonska konferenca sklenila resolucijo, ki se bo pač izrekla v načelu za potrebo razorožitve, pa po obenem poudarjala, da razorožitev sprito sedanjega položaja v Evropi ni mogoča. — Glede omejitve vojnega brodogradstva treh največjih pomorskih veselil, se je dosegel sporazum, da bodi razmerje med ameriškim, angleškim in japonskim brodogradstvom enako 5:5:3. — Kar se tiče Kitajske, se konferenca baje ne bo spuščala v podrobnosti. — Skratka uspeh konference bo po splošnem mnenju zelo akademičnega značaja.

Iz dežele ponižanih.

Köln, v novembru 1921.

Okrog mesta odmevajo vsak dan votli strelji, ki rušijo močno trdnjavo nemškega Rima. Po mestu in Porenju se sprehajajo antantini vojaki in neštete vrste inozemcev, ki izrabljajo umirajočo valuto nemške marke in na debelo kupujejo blago. Posledica temu veriženju je silna draginja in jakutno stanovanjsko vprašanje v porcnjskih mestih.

Med angleškim vojaštvom in civilnim prebivalstvom ni nobenega sovraštva; drugični so seveda odnosi med francoskimi posadkami in domačini.

Francozi zahtevajo, da plačuje prebivalstvo vozne listke in celo pisemske znamke v francoskem denarju. S seboj so pripeljali nešteto družin, z namenom, da bi preplavili okupirana mesta s francoskim življenjem. Na stotine poslopij in tisoče stanovanj so zasedli. V enem samem mestu so vzeli 2500 mebliranih in 800 nemebliranih sob, poleg tega še 1500 hiš.

Posledice teh nezdravih razmer se kažejo tudi v inozemstvu, zlasti v Angliji, kjer vlada velika brezposelnost, in pa v Nemčiji, kjer vsak dan bolj narašča beda in draginja. Nemška vlada je sploh prepovedala prodajati blago inozemcem in izdala zoper prekupe in oderuhte najstrožje odredbe.

Vsled resne gospodarske situacije in neprestanih ministrskih kriz se bliža Nemčija bankrotu, ki dela zlasti Franciji velike preglavice, ker se boji, da ji Nemčija ne bo mogla plačati reparacijskih vsot.

Pismo iz Gradca.

Tukaj izhaja zanimiv tednik »Deutsche Grenzwaiche«, ki se obširno peča z razmerami na Koroškem. List vzdržuje »Südmärker« v zvezi z »Heimatsdienstom«. V dveh zadnjih listih št. 112 in 113 je koncentriran napad na oba slovenska poslance v Koroškem deželnem zboru, kar sta bila — po naziranju nemškega šmoka — tako predrzna, da sta v imenu političnega in gospodarskega društva za Koroške Slovence podala deželnemu glavarju spomenico o že znanih zahtevah Slovencev. — Naskok na deželno vlado in rovarjenje nazivlje »Grenzwaiche« to delovanje poslancev. Vehementno so obrabčali celovški dopisnik proti onim duhovnikom, učiteljem, uradnikom itd., osebam, ki jih je nemška nestrpnost pregleda v Jugoslavijo in glede katerih zahteva, da se jim morajo delati težkoče pri potovanju v domovino, da se jim to prepreči. — Ker ima slična poročila tudi »Tagespost«, se vidi, kako sistematično je urejeno nemško delovanje proti Slovincem ne-le po Koroškem, ampak v Avstriji sploh. — In vendar slovenska poslanca koroška nista zahtevala ničesar drugega nego to, kar so Nemci vlado vred ves čas pred plebiscitom že obljubovali in kar določa sanžermenska pogodba: pravičnost! Ali so čudni ti Avstrijski Nemci. Bi-li ne bilo za Avstrijo samo koristno, zlasti za Koroške Nemce, če bi dali Slovincem, kar jim gre in če bi jih tako storili zadovoljne, ter s tem preprečili vsak iredentizem?

Življenje tu v Gradcu se je tekom nekaj tednov silno podražilo. — Stanovanje s hrano za štiri stane mesečno 10—12.000 av. kron; moška obleka 15—30.000 K in več. eno jajce 60 K; liter vina od 400 K naprej. Takih cen v Ljubljani vključ draginji nimate. — Ogromno stanejo šolske knjige, n. pr. anatomija (6 zv.) 12.000 K. — Kakor vidite, so naše razmere zelo slabe, kmalu bodo take, kakor v Rusiji. Vključ tem žalostnim razmeram pa vlada v mnogih krogih, posebno v »delavskih, veselo življenje. Navadni delavci imajo po 150—200 K na uro. — Gledališča so vsak dan razprodana, četudi stane navaden sedež v parketu 200—350 kron, stojišče 50 kron, lože do 3000 kron.

Lustig gema zgrundi! Kaj pa bo potem? Ali ve te odgovor? Tako naš dopisnik. — Ne, odgovora ne vemo.

Dnevne novice.

— »Kdo bo obiskaval verski pouk?« Tako je vprašal g. katehet neke ljubljanske ljudske šole svoje učence. Učenci so seveda morali vprašati svoje starše, kako naj odgovore na vprašanje g. kateheta in zaključek je bil, da so se pri prihodnji uri vsi oglasili za verski pouk, vsi, brez izjeme! Gospod Tingl Tangl in gospod Ribnikar z Luko vred, kaj pravite na to? Ali bi se ne dalo s silo priiti na starše, da opuste svoje poklice in se popolnoma posvete verskemu pouku svojih otrok ter tako razbremenijo državo za »ogromne svote«, ki jih prejemaajo gg. kateheti? Mogoče, da bi prevzeli Sokoli šolarčke v vzgojo? Tudi ta misel je vpoštevavanja vredna. No, pa gospoda Tingl Tangl in Ribnikar sta iznajdljiva možakarja in si bodeja znala že tudi sama pomagati brez mojih nasvetov. Saj sta znala tudi nemščino vreči iz šole in vpeljati mesto nje nam itak že znano srbohrvaščino ter tako poskrbeti za bodočnost naših otrok. Živnoroja je lep vir dohodkov in ako se hočemo racionalno pečati z živnorojo, potrebovali bomo pastirjev, mnogo pastirjev in naši otroci jima bodo hvaležni, še bolj pa Popović in pa gospod minister Pucelj!

— Italijansko nasilje v cerkvi. Reška »Voce del Popolo« poroča, da je občinski živnozdravnik v Voloski-Opatiji zbral krdelo nedoraslih fantov in z njihovo pomočjo nasilno nastopil proti hrvaškemu ljudstvu, da ne bi v cerkvi več prepevali v hrvaškem jeziku. Natančnejšega lista ne poroča, ker pač šteti italijanske brate, toda iz vsega izhaja, da gre za nasilen fašistovski čin v cerkvi. Oblasti so se poskrile in niso posredovale. Lepa velesila je ta Italija, ki lastnih zakonov ne zna braniti pred zelenimi mladici!

— Karlova apanaža. Belgrad, 25. novembra. Te dni je bil tukaj tudi romunski poslanik iz Prage ter se govori, da je njegova misija v zvezi z vprašanjem plačevanja apanaže razkralju Karlu.

— Pokrajinska uprava o izidu poizvedb o zadevi dr. Pirkmaierja. Od predsedstva pokrajinske uprave za Slovenijo smo prejeli poročilo o izidu poizvedb, ki jih je odredilo predsedstvo pokrajinske uprave proti vladnemu tajniku dr. Otonu Pirkmaierju, vodji okrajnega glavarstva v Ptuj na očitke »Jugoslavije« glede njegovega službenega delovanja. Poizvedbe, pravi vladno poročilo, so ugotovile, da so neutemeljeni očitki, da bi si bil dr. Pirkmaier kratkomalo prilastil pohištvo za s sob iz taborišča v Strnišču, da bi bila izginila pri gospodarskem uradu v Ptuj glavna računarska knjiga, da bi bil dr. Pirkmaier poslal v začetku 1919 dva vagona špirta, last vojnega erarja, v Gradec, da bi bil dr. Pirkmaier pod bivšo Avstri-

jo radi poneverbe suspendiran od službe. Poročilo pravi tudi, da se s togledni narodnjaki soglasno izjavili, da poznajo Pirkmaierja že iz mladih nog kot moža odločno narednega mišljenja. Končno ugotavlja vladno poročilo, da je dogmalo, da dr. Oton Pirkmaier ni zakrivil nobenega pregreška niti zoper kazenske zakone niti zoper dolžnosti svojega stanu ali službe.

— Smrtna kosa. Na Praprotnem pri Bukovici nad Škofjo Loko je umrl Grgo Dolenc, mlinar in posestnik, 50 let star. N. v m. p.

— Slov. zdravniško društvo v Ljubljani je dne 17. nov. t. l. razveljavilo pred časom določeno višino honorarja za preiskavo na življenje itd. Do definitivne določitve se zviša honorar za preiskavo pri zavarovanju za življenje na 50 din, za preiskavo pri nezgodah, za prve in zadnje zdravniško mnenje, vsako po 25 din. in za mnenje hišnega zdravnika po 30 din. Določili so se tudi delegati za tozadevni razgovor s sindikatom zavarovalnic. Event. predlogi članov naj se blagovolijo poslati na odbor slov. zdravniškega društva v Ljubljani, kateri daje tudi tozadevna pojasnila. — Odbor.

— Laneno olje zoper grižo jemljejo po več krajih na Gorenjskem bolniki pri griži po navetu dr. Edv. Globočnika iz Kranja in to po večkrat na dan malo do veliko žlice obenem narejajo dnevno kilistiro s 50 grami (pol frakelna) gorkega lanenega olja. Bolnikovo stanje se na to znatno zboljša, bolečine in pritisk v črevih kakor tudi krvavenje odjenja, bolnik se pomiri in spanje se vrne.

— Divji maček. V vas Bukovica nad Škofjo Loko se je bil pritepel divji maček, ki je povzročil obilo škoda, ker je popil mnogo jaje in podvalil mnogo kokoši. Napered se je posrečilo cestarju Kanklu, da ga je vjel v past ter ga ustrelil. Maček je tehtal 25 kg. Zanimivo je, da je pred dvema letoma v bližnjih Selah ustrelil občinski sluga Šnid tudi divjega mačka.

— 150 letnica »Morningpost«. Znani ultrakonservativni in aristokratski dnevnik »Morningpost« v Londonu je pred kratkim dokončal svoje 149. leto. Prva številka je izšla dne 2. novembra 1772, nastopil je torej že svoje 150. leto, odkar izhaja. V drugi polovici 18. stoletja je bil liberalno opredeljen glasilo, pozneje se je prelevil v konservativen aristokratski organ. V prvih letih vojne so zbudili veliko zanimanje v tem listu priobčeni »dopisi iz Badimpešte«, ki so najbrž bili napisani svedu v Londonu, ki so pa vendar prišli, in kako ozkih stihih sta vedno živeli angleška in ogrska aristokracija.

— Obšelil je gostilničar Anton Čop na Koroški Beli 20letnega delavca Josipa Pristova, ki je na obeh nogah ranjen.

Prekmurje.

p Proti razdelitvi Prekmurja prihajajo od raznih občin in korporacij protesti. Ako se razkosa Prekmurje, se zna zgoditi, da bodo gotovi deli istega popolnoma utonili v mažaronskem morju.

p Štidiše tobaka, ki so lanske leto z dovoljenjem naših oblasti sadili istega za lasno uporabo, letos finančna oblast neumniljeno preganja. Proti temu je poslanec g. Klekl vložil v Belgradu oster protest.

p Pogranične čete v Prekmurju, katere se večinoma rekrutirajo iz »Vranglovcev«, postajajo čimdalje neznosnejše. Nadlegovanje žensk, da celo posilstva, batinanje mirnih obmejnih prebivalcev, streljanje za kratek čas četudi pri tem športu tu in tam obstrele kakoga poljedelca, ki si obdeluje svoje zemljišče, in mnogo sličnih junaštev si dovoljujejo ti junaki. Gorje pa županu ali kakemu prebivalcu obmejne občine, da bi šel zoper nje prišt. Ni varen življenja, ko se vrne iz mesta. Čuj vlada — napravi skoraj red! Prekmurje najmanj ni teren za take pustolovščine.

p Prekmurska veleposestva osrečuje ministristvo pravde zmiraj bolj z nastavitvijo raznih ruskih generalov itd. kot državnih komisarjev in pomočnikov sekretvestov. Na nekaterih veleposestvih je nastavljenih po pet takih korifej, ki so si s seboj dovedli številno obitelji. Ti eksperimenti učinkujejo kar najbolj v »zadovoljstvo« prekmurskega prebivalstva!

p Znanega tržen z valutami, Hofmana v M. Soboti so napadli pred nekaj dnevi neznani zlikovci ter ga oropali. — Dva osumljenca so prignali že v sobotne zapore.

p Občinski tajniki, katere je politično oblastvo nastavilo s 1. t. m., se sklicali za preteklo nedeljo v M. Soboti zborovanje, ki pa se vsled premale udeležbe ni moglo vršiti. Nezasedenih je še precej lepih mest. Opozarjamo vpoškojenosti in druge sposobne Slovence, da se potegujejo za ta mesta. Prošnje je nasloviti političnemu oblastvu v Murski Soboti.

p Kupčija z živine in perutnine je vsled otvorjenja mej proti Italiji, kamor se največ prekmurske živine izvaža, spet zelo oživila. Po vseh cestah se pomikajo naloženi vozovi posebno z zakladnimi svinjami proti edini prekmurski postaji Dolnji Lendavi.

p Avtomobilna zveza med Mursko Soboto in Dol. Lendavo, ki je vsled popravila avtomobila bila nekaj dni prekinjena, je zopet redna. Avtomobil je zmiraj napeljen. To je dokaz, kako potrebna so prometna sredstva tu v Prekmurju.

Štajerske novice.

p Otvoritev narodnega gledališča v Mariboru. Dne 30. novembra zvečer se vrši v Mariboru slovesna otvoritev popravljene narodnega gledališča s slovesno predstavo ob navzočnosti zastopnikov pokrajinske uprave.

p Perekli. Poročil se je v Mariboru urednik »Taborca« g. Božidar Boriko z gđ. Marico Baller, in uradnik Kreditne banke g. Anton Korenčan z gđ. Milico Zemljič.

p »Jugoslavija« se preosnuje? Kakor poročajo iz Maribora, je g. Anton Pesek, lastnik »Jugosla-

vije«, sklenil v Mariboru pogodbo z znanim judovskim Fellerjem in nekim Francozom, da se »Jugoslavija« preosnuje menda že s 1. decembrom v »Jugoslovanski Informator«.

p Pred mariborskim kazenskim senatom je bil večeraj obsojen dr. Walter Thalman, zet in prokurist paromlina dr. Franza, ker je lani ob času konflikta črvice moke v paromlinu skušal pregovoriti ravnatelja državnega kemičnega preizkuševališča inž. Mohorčiča, naj odda ugodno mnenje glede preiskave moke ter mu ob tej priliki ponudi kuverto z bankovci. Dr. Thalman je zanikal ob tožitev, ki jo je pa inž. Mohorčič pod prisogo potrdil. Dr. Thalman, ki je prišel pred sodišče v kroju vojnega zdravnika, ker se nahaja na orožni vaji, je bil obsojen po § 311 na 500 K globe ali en teden zapora.

p Okradeno sodišče. V mariborskem okrajnem sodišču so se tekom zadnjega leta izvršile večje tatvine ter so bili v uradnih prostorih pokradeni celo talarji sodnikov. Predvečerašnjim pa se je posrečilo zasatičiti tatu, ko je skušal vdreti v sobo sodnega svetnika Pihlerja. Tat je pobegnil v sobo št. 27 na okrajnem sodišču, kjer je vzel ključ in pravčasno pobegnil na cesto. Upanje je, da bodo tatu, ki so ga spoznali, kmalu dobili. Star je okoli 28 let.

p Poneverjenje. Tajnik JDS Sekonja v Murski Soboti, ki je pred kratkim prevzel tudi uredništvo »Prekmurskega Glasnika«, je poneveril 40.000 K in zlorabil štampiljo notarja Kodra, da si je na goljufiv način preskrbel še posebej 3000 K. Nahaja se že v preiskovalnem zaporu.

Gospodarstvo.

Gospodarsko vprašanje Rusije.

»Frankfurter Zeitung« prinaša dopis svojega posebnega poročevalca v Moskvi, ki se peča z gospodarskim položajem Rusije, ki ga radi zanimivosti podajemo tu v izvlečku.

Rusija tvori v prvi vrsti gospodarski problem. Vse čisto politične naloge, ki jih treba rešiti — to je ogromen kompleks na zunan in znotraj — so samoobsebi umevno v tesni zvezi z gospodarskim življenjem. V komunistični državni misli, ki vlada danes, ne da bi se mogla popolnoma uveljaviti, najdemo temeljne zapreke, ki se protivijo praktičnim potrebam v delu za obnovitev države. Rusije ne smemo danes gledati z očmi spekulanta, ki kupuje carske rublje v upanju, da bo boljševozem padel, Rusijo moramo gledati tako kot je in se moramo zavedati, da bi s padcem boljševozišne krepke organizacije — kljub vsem nedostatom — nastala splošna anarhija. Za obnovitev države je treba še težje ovir odstraniti kot teorijo komunizma in diktaturo proletarijata.

Gospodarstvo Rusije je doseglo najnižjo stopinjo, pod katero ne more več pasti in na kateri se tudi ne sme več vzdržati, če ne izgubi elastičnosti za zopetni preobrat k boljšemu. Pravzaprav je bila najnižja točka dosežena brezdvomno v letih 1919 in 1920, to je v času akutnih državljanskih bojev, ki se utegnejo zopet povrniti. V tekočem letu so se vključ lakoti razmere nekoliko izboljšale. Toda v splošnem je položaj ostal isti. Na vseh poljih bo treba na novo zopet začeti. Starega gospodarskega organizma ni več, ostali so samo še sledovi. S tem pa nikakor ne smemo misliti, da so danes v Rusiji vse tvornice porušene ter da jih bo treba na novo zopet sezidati. Tovarne so več ali manj dobro ohranjene in veliko izmed njih v živahnem obratu. Toda uspeh produkcije ne odvarja delu. Njihova notranja ureditev je pomanjkljiva, stroji obrabljeni. Železnice nimajo lokomotive dovolj, ne vagonov. Statistika sovjetske vlade je tozadevno naravnost strašna. Vse ljudstvo hoče biti oblečeno, hoče imeti v svojih stanovanjih zopet šipe in zastore, potrebuje hišne oprave, kmet potrebuje oral in sekir, rokodelci rokodelskega orodja, znanost knjig. Ruske popravilnice ne morejo več izhajati samo z ruskimi delavci. Kvaliteta delavne zmožnosti je v zadnjih letih znatno padla. Boljša domača industrijska podjetja so izgubila zadnja leta svoje najboljše delavce. Vzdrževanje močne armade odteguje industriji veliko dobrih moči. Ceravno se to trenutno veliko ne opaža, ker bi danes produkcija ne mogla delati z vsemi obrati.

Toda misel, da bi se tu s sodelovanjem inozemstva dalo tako lahko odpmoči, je samo iluzorična. Tuj kapital, tuj produkt, tuj delo se ne dobi tako po ceni. Rusija mora nuditi protivrednost. Je to bogata dežela, ki je svoje ogromne zaklade zakopala in katerih sama ne more dvigniti. Tu bi lahko inozemstvo (člankar misli tu golovo Nemčije — op. uredn.) pomagalo dvigniti zaklade, toda dobiti mora zaupanje, da se bo ta trud tudi izplačal. Sedanji položaj splošne pravne varnosti ne zadoštuje, treba bo garancij, in sicer za vsako inozemsko podjetje posebej. Za uvoz tujega blaga odpa-dejo ti momenti, dokler je Rusija v stanu plačevati z zlatom ali z domačimi proizvodi. Izvoz pa je odvisen od splošne obnove ruskega gospodarstva in povzdige produkcije. Koliko časa bodo pa zlati depoti v inozemstvu zadostovali, ni tozadevno nobenih ofiциalnih podatkov. Pod takimi pogoji je celokupna ruska zunanja trgovina samo kupčija proti gotovini. Naravna izmenjava blaga z olajšajočim sodelovanjem bank manjka. Razviti se bo mogla le polagoma, kar ni odvisno samo od povzdiga produkcije, ampak tudi od marsikaterih drugih razlogov. Sovjetska vlada boče pač imeti na podlagi svojih teoretično komunističnih idej zunanjo trgovino v rokah države Naj se misli o tem, kar se hoče. Praktične pomiselke proti zunanji trgovini treba pač vpoštevati.

Odpraviti ruski denar popolnoma iz svetovnega prometa, to načelo se trajno ne bo moglo vzdržati. Zelja je pač upravičena, ker bi sovjetski rubelj dosegel v prostem prometu naravnost uničujoč kurz. V Rusiji je promet s tujimi devizami in valutami prepovedan. Nova državna banka bo imela izključno pravico prometa s tujimi izplačilnimi sredstvi. Na vsak način bo treba ruski denar sanirati. Toda to bo ogromno delo, če si predstavljamo, da krožijo danes v prometu stotisočaki rub-

ljev. V bodoče bodo morali priti v promet še večji bankovci, če stane funt surovega masla 40.000 ruskih rubljev, kosček kruha pri kavi 5000 rubljev. Sicer pa računajo sovjetske oblasti z zlatim rubljem pri določanju tarifov na obmejnih železniških postajah in pri prevzemanju tujih izplačil. Dolar služi kot merilo.

Najtežje vprašanje za Rusijo pa tvori delavsko vprašanje, in sicer vsled slabe prehrane. Tu treba predvsem prehrano delavcem zagotoviti.

BORZA.

Zagreb, 25. nov. (Izv.) Pešta 85—3325, Berlin 105—107, Italija 1190—1215, London 1190—1198, New York 293—296, Pariz 21, Praga 318—321, Dunaj 4.55—4.65, Curih 56, Napoleoni 1030—1040. Valute: Berlin 115—125, Italija 1180, New York 285—295, avstr. krone 450—550, Carski rublji 26—27.

Curih, 25. nov. (Izv.) Devize: Pešta 0.57, Berlin 1.85, Italija 21.50, London 21.02, New York 525, Pariz 86.80, Praga 555, Dunaj 0.17, Zagreb 1.70, Varšava 0.12, Holandsko 188.25, Bruselj 35.35. Valute: Dunaj 0.12.

Dunaj, 25. nov. (Izv.) Devize: Pešta 7.50, Berlin 23.25, Italija 26.800, London 26.300, New York 6675, Pariz 45900, Praga 6050, Curih 124500, Zagreb 2137.

g Projekti ruske državne banke. V Berlinu izhajajoči ruski list »Novi Mir« prinaša poročilo g. Scheinmana, ki je namenjen za ravnatelja projektirane ruske državne banke. Vseruski izvršni komite je sklenil izvršiti ta načrt dne 7. oktobra ter je določil 2 milijardi rubljev kot njen osnovni kapital. Potreba po ustanovitvi se je pokazala vsled revizije sovjetske gospodarske politike. Danes se tudi privatni podjetnosti na Ruskem še odpira vedno širše polje in tudi dobro razvito rusko združništvo ne more izhajati brez organizacije kredita na kolikor mogoče široki podlagi. Glavni namen nameravane državne banke bo, podpirati razvoj domače industrije z liberalnim kreditom ter sploh skrbeti za to, da se gospodarsko življenje v Rusiji zopet postavi na zdravo podlago. Izdaja papirnatega denarja bo še vedno pridržana finančnemu komisariatu. Eden glavnih vzrokov, ki silijo k ustanovitvi, je tudi ta, da je Rusiji silno potreben direktni stik s finančnimi zavodi zapadne Evrope in ostalega sveta.

g Najcenejši aluminij se po poročilu londonske »Financial Times« dobi v Kanadi, stane namreč le okrog 1 šiling in 2 penija (okrog 70 K) angl. funt (453 g), in celo nemški aluminij je na Angleškem 1—2 penija (5—10 K) dražji.

g Gospodarske razmere na Rumunskem in polom Banke Natuinei. Tudi Rumunska se nahaja v težki gospodarski krizi, ker znaša import na milijarde lejev, izvoz pa le nekaj sto milijonov. Takozvani boljši krogi živijo namreč tam skoro še razsipneje kot pri nas. Zato se sme izvoz žita, petroleja in lesa iz dežele vršiti le proti plačilu v zdravi tuji valuti, ki mora biti državi na razpolago. Vseled nesrečne špekulacije s tujim denarjem je morala ustaviti izplačila Banca Natuinei, ki je imela kapitala 150 milijonov lejev. Predsednik upravnega sveta je izvršil samoumor in skoro vse banke v Bukarešti so večalimani prizadete. Zato je Rumunija vpeljala zelo strogo kontrolo vseh inozemskih dobrotelj in rumunskih bankah in le dispozicije do 100.000 na mesec so dovoljene inozemskim državljanom, drugače se stavijo na milijarde lejev znašajoče vloge inozemcem domačemu gospodarstvu na razpolago.

Ljubljanske novice.

Ij Odlikovanje glasbenikov. Včeraj se je vršila v Glasbeni Matici prisrčna in pomembna slovesnost. Pokrajinski namestnik g. Ivan Hribar je slovesno izročil glasbeniku rav. konzervatorija in koncertnemu mojstru Glasbene Matice g. Mateju Hubadu, akademskemu sodnemu svetniku g. Antonu Lajovicu in g. Stanku Premrlu ter ravnatelju ljubljanske opere g. Rukavini od kralja podeljene jim redove sv. Save. Pevska dvorana Glasbene Matice je bila za to priložnost zelenjena in narodnimi in mestnimi zastavami primerno dekorirana. Slovesnosti so prisostvovali odbor Glasbene Matice, učiteljski zbor konzervatorija in pevske šole, člani pevskega zbora in orkestralnega društva Glasbene Matice, razni tukajšnji glasbeniki in druge osebnosti. Pokrajinski namestnik g. Ivan Hribar je v svojem nagovoru tolažil razvoj jugoslovanske in posebno slovenske glasbene umetnosti ter naglašal zasluge odlikovancev na glasbenem polju.

Ij Burko »Ulica št. 15« vprizori v nedeljo, 27. nov. zvečer Ljudski oder v Ljubljani. Predprodaja vstopnic v Ljudskem domu, II. nadst.

Ij Sentjakobska prosveta. V nedeljo, 27. t. m. ob šestih zvečer bo predaval mrg. Viktor Steska o zanimivem dogodku iz naše domače zgodovine. Vabimo k obilni udeležbi! Vstop prost.

Ij Društvo sv. Marte ima v nedeljo 27. nov. ob 5. uri popoldne svoj shod v društveni hiši. Članice in njih prijateljice, pridite!

Ij Velik Miklavžev večer priredi šentpeterski Orel v veliki dvorani Uniona drugo nedeljo, dne 4. decembra ob 7. uri zvečer. Ze lanska njegova prireditve ob tej priložnosti je žela v vseh krogih obilo pohvale. Po lanskim številnim udeležbi sodeč, bo letošnja brezdvomno napolnila dvorano. — Poroča se nam, da bo letošnji večer v vseh oziirih nadkrilil lanskega. — Opozorjamo!

Ij Shod »Posebne zveze« se vrši v nedeljo dne 27. t. m. ob pol 5. uri popoldne v veliki dvorani »Mestnega doma«.

Ij Razpisani službi. Mestni magistrat razpisuje v Uradnem listu z dne 24. nov. 1921, št. 141 dve službeni mesti v magistratni konceptni službi. Prošnje je vlagati do 1. decembra 1921 pri magistratnem predsedstvu.

Ij Naknadna popisovanje in pregledovanje konj in vozil. V ponedeljek, dne 28. nov. 1921 ob 8. uri popoldne se vrši na Ambroževem trgu naknadno popisovanje in pregledovanje konj in vozil za mesto Ljubljano. Lastnike konj in vozil, ki so iz kategorikoli razloga zamudili redno popisovanje in pregledovanje meseca oktobra, opozorjamo, da pripeljejo svoje konje, vozove, automobile, motorna kola in bicikle ob določeni uri na Ambrožev trg.

Ij Taki smo! Iz trgovskih krogov se nam piše: Neka tukajšnja trgovina s papirjem je pred mesecem ponudila ljubljanskim bankam in denarnim zavodom ris (1000 pol) kancljskega papirja po K 380. Razen enega denarnega zavoda ni nihče izmed vseh naročil niti pole. Kmalu nato sta se v Ljubljani pojavila dva nemška agenta. Prišla sta suha kot poper v naše mesto. Šla sta od trgovine do trgovine s papirjem in spraševala za ceno blaga. Ko sta se tako orijentirala, stopila sta v banke in denarne zavode. Tam je simuliral eden invalidnost, se opiral na palico in pokaljeval, zraven pa ponujal kancljski papir. Ker je seveda nemško govoril, napravil je takoj dober vtis in kupčija je bila sklenjena. Gospoda sta šla v tisto trgovino, ki smo jo zgoraj omenili, in kupila toliko papirja, za kolikor sta kupijo napravila v različnih denarnih zavodih in bankah. Papirja nista mogla takoj plačati, zato sta pustila v trgovini polne liste in eden izmed njih je ostal za tica. Tekom dni se je stvar zboljšala, da ni bilo treba nobene kavčije, ker kupčija je šla prav dobro. Papir sta kupovala po raznih trgovinah po 400 K, prodajala ga pa sprva po 600 kron in včeraj sta navila ceno na 720 oziroma 800 kron! Z drugimi besedami, prodala sta papir na debelo po 80 vin, dočim ga na drobno dobiš v vsaki trgovini po 60 vin. Gospoda, to je čisto navaden škandal v narodnem in gospodarskem oziru. Domača tverda, ki je ponudila papir po 380 K, niti odgovora ni dala, ko je prišel tujec in ga ponudil po 600 in 800 K, našel je takoj milost v obeh in poslušnost v ušesih in delal sijajne kupčije. Pri tepeji tujec ne plača nobenega davka, naš trgovec pa plačuje osebje, drag lokal, carino in neštete davke ter trpi vsakovrstne sekature, da bi moral pravzaprav oddati ves svoj zaslužek sem in tja. Trgovec mora biti vesel, da plačuje davke, dočim mu dobiček, ki bi ga imel zaslužiti, pobere tujec! Od denarnih zavodov bi se po pravici pričakovalo, da krije vse svoje potrebe na domačem trgu, in da podpirajo domače firme. A temu še dolgo ni tako. Večino vseh pisarniških potrebščin jim nanosijo nemški židje, zlasti peresa, svinčnike, indigopapir, plovnik. Treba jim je samo par priljubljenih nemških poklonov, pa napravijo kupčijo. Kaj bi se neki zgodilo z našim človekom, ki bi prišel v denarne zavode in banke v Gradec ali na Dunaj ponujat v slovenskem jeziku pisarniške potrebščine!

Ij K društvenemu večeru sekcije Ljubljana Udruženja jugoslovanskih inženjerov in arhitektov dne 26. t. m. imajo pristop tudi po društvenih vpeljani gosti.

Ij Revizija mer, uteži itd., ki jo je v ponedeljek 21. t. m. izvršil mestni magistrat pri merskih, mokarjih in trgovcih z živili, je pokazala, da mnogi prodajalci svojih uteži niso imeli v redu. Neki mesar n. pr. je imel v uteži za 1 kg luknjno, vsled katere je utež utrpela na težo do 3 dkg. Več trgovcev uteži sploh ni imelo cimeniranih; neki trgovci pa je imel dve tehtnici in uteži, ki niso bile cimenirane in italijanske izjave. Vsi krivci bodo od mestnega magistrata obšutno kaznovani in v ponovnem slučaju naznanjeni sodišču.

Ij Nesreča na glavnem kolodvoru. Zidarski delavec, 32 letni Simon Galjot, je padel na glavnem kolodvoru raz ozer in se je težko poškodoval.

Ij Prijeta tatava. Milan Babič in Anton Zajc sta bila začetkom tega meseca spuščena iz ječe. Dne 23. novembra sta se po dogovoru, da bosta vstopila v skladišče št. peterske vojašnice. Zlezla sta na streho, odtrgala od strešnega okna desko in šla v skladišče, v katerem so shranjene civilne obleke bivših avstrijskih vojakov. Predzrna tatava pa nista imela sreče, ker ju je nadzornik skladišča Ivan Krofca zasačil, ju prijel in izročil policiji.

Ij Okraden krojaški pomočnik. Krojaškemu pomočniku Stefanu Mariču je bilo ukradeno obleko v vrednosti 10.640 kron.

Ij Izgubljena denarnica. Gosp. Konrad Černe je izgubil denarnico, v kateri je bilo 11.000 kron denarja. Listnico je nekdo našel, pobral denar iz nje in jo vrnil proč.

Narodno gledališče.

Drama.

Sobota, 26. nov. Borba. C.
Nedelja, 27. nov. popoldne ob 3. uri Kozarec vode. Izven.
Nedelja, 27. nov. zvečer ob 8. uri, Ljubezan. Izven.
Ponedeljek, 28. nov. Komedia zmešnjav. E.
Torek, 29. nov. zaprto.
Sreda, 30. nov. Revizor. E.
Četrtek, 1. dec. Slavnostna predstava v spomin narodnega osvobodilca. 1. Jugana, vila najmlajša. 2. Komedia zmešnjav. Izven.
Petek, 2. dec. Pampeliška. D.

Opera.

Sobota, 26. nov. Evangeljnik. B.
Nedelja, 27. nov. Prodana nevesta. Izven.
Ponedeljek, 28. nov. zaprto.
Torek, 29. nov. Labodje jezero. C.
Sreda, 30. nov. Slavnostna predstava v spomin narodnega osvobodilca. Na korist invalidom. Boris Godunov. Izven.
Četrtek, 1. dec. Prodana nevesta. Izven.
Petek, 2. dec. Bohema. A.

Prosveta.

pr P. H. Sattnerjev oratorij »Assumptio« je pel izdatno pomožni franciskanski cerkveni zbor v dnevih 20. in 21. novembra. Samo nekaj misli, ki se pri poslušanju tega dela očitneje in odločneje porajajo. Za točno opredelitev bi moral imeti človek v rokah sedanjor orkestralno partituro; stara preuredba za klavir je človeku le v toliko v oporo, da more skoro ob vsakem taktu reči: to je zlati tudi drugače. Priznati moramo, da je celo delo v marsičem močno izboljšano, poglabljeno; seveda bi tudi ne mogel reči, da bi se kakšen delež ne bil mogel pokazati kar v stari obliki povsem dostojno, ne prida manj učinkovito, umetniški ne niže stojiče; marsikaj je tudi izpadlo, celoti ne v škodo, dasi bi se kak drobek bržkone tudi v sedanjor preureditvi dobro podal. — Poglavitni značaj skladbe je mehko blagolasje. Sattnerju gre v prvi vrsti za lep napjev, za lepo melodijo, saj od melodije živi petje in v melodičnosti je srce glasbe kot take; za lepoto mu gre, in sicer za lepoto v smislu splošno, od rodu do rodu se obnavljajoče zavesti, to je lepote, ki se more takoj, neposredno zaznati in ki vzbuja ob zaznavanju ugodje — placet. Sattner pri svojem ustvarjanju vedoma in dosledno odklanja drugo vejo lepote, ki je v novejšem glasbenem razvoju posebno izrazita in je mogočno razrastla: tepoto, ki jo, vsaj izpočetka — da rabim ta izraz — večina bolj refleksivno zaznava, lepoto, ki ji ne gre za mehko, ljubko zunanjo obliko, za uho a priori ugodno, blagolasje zvokov, ampak ki hoče čustva izraziti s hopenimi trdotami, elementarnimi zvoki, ki so za uho to, kar so za oko prekonaravno, simbolično poudarjeni deli človeškega telesa. Seveda ne smemo trditi, da novejši harmonični pridobitve Sattnerjeva sprejemljiva duša ni doznala. Pa še zelo! Toda vse le z jako natančno izbiro. Ničesar ne, kar ne gre na njegovo načelo: glasba vpliva s svojo lepo, mehko, melodično val-

vitostjo in blagolajjem. Če pogledamo še zbere, moramo pridelati: glasovom naj se ne nalaga nič, kar bi jim brez nujne potrebe delalo težave, da se le z manjšimi, lažnimi sredstvi doseže isti učinek. In zdi se, da so prav zaradi teh načel — pa tudi zaradi vednega stika in dela z zborom — zbori v njegovih delih najsilnejši, ogrojeni in okostje, brutenica vseh skladb. V »Assumptio« dosega ravno z mogočno razpredenimi zbori najvišjega uspeha. Zbore rad prekinja s pestrimi orkestralnimi stavki, ki naj zbor pojasnjujejo, poživljajo, podkrepljajo, v glasbi še to pridenejo, čigar izraz petju ni dan (tisti originalni porog v fagotu, n. pr. ob moškem zboru »O smrti itd.); seveda nočem reči, da bi tu ali tam ne bilo moči zbora z enakim ali celo silnejšim uspehom nepretrgoma vzdržati; skladatelj je v takih slučajih pa hotel prebiti razvoj proti višku zadrževati. Stopnjevanje rad dosega z sekvencami ali vsaj z naraščajočim motiviranim obdelovanjem pa tudi s harmoničnim stesnjevanjem: harmonija udarja na harmonijo brez vidne običajne zveze in priprave, kar napravi razvoj čudovito blesteč, gorak, sočen, pa tudi odločen. Preko Wagnerja in Liszta izvečine ne gre, vendar pa se vsaj enkrat, dvakrat zažutito še ognjevitše barve, kakor jih nanaša Richard Strauss (pred vsem v zboru koncem tretjega dela, kjer se harmonije pode kot v viharju krog Marijinega prestola v tistem silnem spevu o našem nepremagljivem hrepenenju po »nebeškem prebizenem rajcu«). Tematični, fugirani stavki so nepričakovano sveži, krasni, naravnost ognjevit je n. pr. v II. delu zbor »Aleluja«; tudi sopranov samospev, ki je vpleten, je mehak, deloma vase zamišljen, deloma prekipevaloj v srčni radosti. Izboru je zadeto neprestano čaščenje in mogočno valujoče slavljenje, ki z vseh strani sveta in od vseh vekov odmeva kronani Devici. Zelo posrečilo so se v zborih barveni kontrasti: kako prijetno de, ko se n. pr. iz zbora nebeščanov (mešanega) izvije mehki angelski (ženski): posebno učinkovito je to narejeno v II. delu, kjer se po mogočnem mešanem zboru prikaže čudno ljubeč ženski, pozdravljajoč Zgodno Danico, ki se je z blaženim licem ovija, kot ovija dete ročice krog matere; in pa ko za njim nastopi potenciran mešan zbor in v mogočnih sekvenah kipi navzgor in hrepenče steza roke za nedosegljivo nebeško Zvezdo. Take stvari segajo do mozga. — Samospevi in tudi recitativi so vsi mišljeni in v prvi vrsti kot petje, ne kot — recimo — v glasbo odet govor; zopet v nasprotju z novejšim stremljenjem: P. H. Sattnerju je tudi recitativ v prvi vrsti glasba, govor le v toliko, da naravnost poudarek nikjer ne trpi smisel; tudi tu mu gre za lepo, valovito vijuglo, ki ima lepote prvine že sama zase tudi brez besedila. Druga smer recitativ obdeluje v prvi vrsti kot govor, kot izrazito besedo, ne toliko kot glasbo; glasbo pri tej smeri oskrbuje orkester. Seveda moramo takoj dostaviti, da tudi Sattner orkester močno izrablja, da solistični recitativ poglubi in podkrepi. Samospevi so zato jako melodiozni, gorki, deloma naravnost sladki (v dobrem pomenu besede), izvečine izraziti in polni življenja. Mehak in globok je n. pr. tenorov samospev »Kdo je ta?« Ognjevit sopranov: »Večno je usmiljenec. Neizrečeno blagolajsen, romantično dehteč je dvospev: »Zdravica«; morda je izmed solistovskih delov ta najlepši, najbolj učinkovit, ker je poln notranje moči, ki ga v enovitem zagonu žene do viška.

Simfonični deli, uvodi, medigre, sklepi so skladbi na veliko korist: popolnoma novi, sestavljeni iz odličnejših motivov posameznih delov. Priznati se mora, da se je skladatelj v orkester docela uživel in da pozna kot pri nas malokdo njega izraževalne možnosti. Barve v orkestru so jako gorke, pestre, iznadvijivo, pogosto naravnost dražljivo se prelivajo. Zelo ljubi trobila, pa mu tudi kaj spretno služijo posebno za blesteče viške. Stavke njegov je v vsakem oziru dober. Edini odstavci, ki se zdi nekam medel in bolj domišljen kot običuten, se zdi uvod v III. del, dasi so posamezni motivi, zlasti eden, zelo zajemljivi. To slabotnost kaže pred vsem prva polovica tega uvoda. Zdi se, da je hotel skladatelj ta uvod odeti v neko skrivnostnost, ki pa ni prišla povsem do izraza: ali pa te tihe meditacije nismo doumeli. Pa je zato takoj za prvim recitativom sledeča slavnostna korčnica, ki vodi trume nebeščanov h kronanju, tem sijajnejša, polna žarke vročine, da od nje grmi in odmeva nebeško obzidje.

Solisti so se kar moč potrudili, da izrpa-jo, kar skladba nudi lepoto. Največjo, pa tudi daleko najtežjo nalogo je imela gospa Lovšetova, ljubljenska ljubljanskega koncertnega občinstva. Njen glas sicer nima velike sile, pa ima tem več gibke prožnosti in nenavadno ljubke zvonkosti in pri nekaterih samoglasnikih v primerni višini naravnost dražestne miline in jasne čistosti. Za Marijo bi bilo pri nas težko kaj enako primernega dobiti. Pela je z očitno ljubeznijo, mestoma s toplim žarom, da nam je mehko zavelo krog srca. Vendar pa naj na tem mestu povem svoje zasebno mnenje, da bi se dobre lastnosti njeneje petja dale še stopnjevat, če bi prav nikoli ne dopustila, da bi donenje od ene note do druge, oziroma od zloga do zloga ne prenehalo, ampak do skrajnosti vzdržalo, da ne bi imel poslušavec vtisa, da v melodičnem nizu nastajajo praznote, čeprav so komaj zaznavne. To je posebno važno za opero, kjer kulise tretjino glasu požirajo. Nevarno se je nehoteno cezure zlasti v nižjih legah in pri punktiranih notah. To naj se ne sprejme kot graja, ampak kot želja, da bi pri pevski s tako odličnimi kakovostmi, kot je gospa Lovšetova, niti najstrožji sodnik ne našel niti senice kakšne nepopolnosti.

Baritonist P. Kamilo Kolb ima izvrstne naravne pevke dani, pozna se pa petju, da glasu še nima solistovski dovolj izvečnega. Marsikaj ton je gorko zazvenel, v celoti je bilo petje le preveč sunkovito, zlogi preveč na kratko odsekani, drug proti drugemu premalo odtehtani. Poslušavci pa, kakor se je čutilo, teh popolnoma umljivih trdot niso opazili, kot kritika, ampak so solista z užitkom sledili. — G. Pokorn ima jako voljan in zvonček tenor, ki ga je bilo lahko in prijetno poslušati. Prav brez sunkov sicer tudi ni šlo, zlasti se je tu pa tam občutil v duetu, kjer je bil čudovito lahni sopran kot primera vedno poleg, vendar pa je tenorist svojo nalogo dobro in dovolj prožno izvršil. — Ga. dr. Cepudrova je imela majhno vlogo. Njen glas je nekoliko temen in hrček, dasi so bili tudi toni vmes, ki so se zdeli dovolj jasni in gibki.

Zbor je bil — lahko rečemo — prav tak, kakršna je skladba v tistih delih, ki so zanj pisani. Vsi glasovi dovolj dobro zastopani, uglejeni, odtehtani, kar je bilo važno, je stopilo v ospredje, vse točno in jasno. Peli so z očitnim ognjem. Moški zbor je bil pač nekoliko šibek in je precej tonil. Dirigentu se mora priznati, da je tudi orkester obzirno vodil, tako da je zbor le malokdaj in le za kratko gnil v orkestralnem morju, tako da so zborovski nastopi napravili najmočnejši vtis. Seveda, če bi bilo zbora še enkrat toliko, bi ga ne bilo preveč.

Orkester (dr. Čerinov) je igral čisto, zmerno; v pihalih gladko, v godalnih čisto, v trobilih naravnost blesteče. Samo uvod v III. del pri drugem koncertu se nekaj taktov ni hotel popolnoma očistiti. Orgle so s svojimi nastopi barvitost zelo poživile in oživilile.

Še to naj povemo, da je akustika v ladji skoro prehuda, tako da se občuti n. pr. vsaka najmanjša netočnost v intonaciji ali v čemer koli, dočim sicer veliki prostori prav take malenkosti popolnoma pokrijejo. In strašno vlekle je po sredi cerkve.

To je površen pregled vtisov s teh dveh koncertov, ki sta sijajno dokazala nenavadno stvariteljsko in delavno mešč. P. H. Sattnerja in ki hkrati v našem glasbenem življenju pomenita dva srčna, jasna dneva, kakršnih še veliko želimo. F. K.

pr Domači živnozdravniki. Spisal Fran. O. Dular Družba sv. Mohorja na Prevalah je začela razprodajati povsem predelano knjigo »Domači živnozdravniki« v tretji izdaji. Znani pisatelji Dular je novi izdaji mnogo novega dodal preskrbel nove slike za boljše razumevanje gradiva ter knjižo po novih izkušnjah zboljšal. Razen obilice opisov boleznij je dodal še zbirko receptov, kakor tudi na koncu abecedni seznam. Knjiža bo živnozdravjem pripomogla k napredku in blagostanju. Knjiža stane brošura 36.— K in se dobi po vseh knjigarnah.

Katoliški vestnik.

c Akademsko sv. maša. V nedeljo, dne 27. t. m. se vrši v frančiškanski cerkvi akademsko služba božja z govorom. Tema: Hrepenenje po sreči. Govori dr. p. Guido Rant. Akademiki in izobraženi krogi vlijudno vabljani!

c Za može in mladeniče bo jutri na Rakovniku v notranji kapeli ob pol 4. uri govor in litanije. Predmet govora: Kako posvečujemo nedelje in praznike?

VPRAŠANJE KONKORDATOV.

c Rim, 25. nov. V tajnem konzistoriju 22. t. m. je papež Benedikt XV. izjavil, da države, ki so po vojski nanovo nastale ali pa se povečale, nimajo pravice zahtevati glede na cerkev tistih predprav, ki so bile od svete stolice podeljene drugim državam potom konkordatov ali posebnih dogovorov. To pa velja tudi za tiste države, v katerih so se izvršile bistvene notranje politične izpremembe, ker se ne morejo smatrati za isto pravno osebo, s katero se je sveta stolica pogajala prej. Vseled tega nimajo prejšnji dogovori nobene veljave. Pri sklepanju novih konkordatov pa morajo te države vedeti, da sveta stolica ne bo privolila v noben dogovor, ki bi bil nasproten svobodi in dostojanstvu cerkve.

Dijaški vestnik.

d Danes ob pol 8. uri zvečer odborova seja Srednješolskega sekretariata v navadnem lokal. Udeležba za vse odbornike obvezna. — T. č. vod a.

d Prvi sestanek programatično-informativnega tečaja za društvene novince »Danice« se vrši v ponedeljek, dne 28. t. m. točno ob pol 8. uri zvečer v društvenem lokal. Udeležba za novince obvezna. — Vodi tečaja.

Razne novice.

r Dragocena rezba. Rezba, s katero je bilo zaposlenih pet menihov skozi 15 let, je danes razstavljena v Novem Yorku. Rezbo so izvršili bratje Nikodemovega samostana na gori Atos in eden izmed njih je šel z njo v Ameriko. Rezba je samo 28 palcev visoka in 21 palcev široka in jo cenijo na več ko 12.000 dolarjev. Predstavlja čez 100 fino izdelanih sobic, sredi njih pa vrlo posneto kopijo Michelangelove »Zadnje večerje«.

r Vpliv radija na človeško zdravje. Iz Londona poročajo, da je dr. Millmann-Bayley razglasil na sestanku zdravnikov v Čikagu, da poraba radija na znotraj upli-v ana podaljšanje človeškega življenja. Delavci v radijevih rudnikih, ki pijo vodo, ki vsebuje radij, so zavarovani proti influenci in drugim boleznim.

r Vojaške knjižnice. Čehi imajo v vseh polkih, praporih in drugih oddelkih knjižnice. Dne 1. svečana t. l. so imeli češki vojaki v branje 77.676 zvezkov. V pol leta so se pomnožili za 15.424 zvezkov. V tem času je bilo izposojenih 127.583 zvezkov. Stroški za knjige so znašali v tem času 106.659.15 čs. kron.

r Spomenik Leethovnu v Mehiki. Nemška naselbina v Mehiki je sklenila darovati v spomin stoletne neodvisnosti Mehike večjo vsoto denarja, da se postavi v glavnem mestu imenovane dežele slavnemu virtuo-zu najlepši spomenik.

r Krava požrla pet milijonov. Gospodar Vojdala je pripeljal ondan na trg v Krakovu voz slame. Tisti čas, ko je odšel očka Vojdala v mesto po opravkih, je prodala njegova žena nekemu meščanu slamo, a ni vedela, da je shranil mož v nekem otepu 5 milijonov poljskih mark. In ker tudi kupec ni vedel, da je v slami cel zaklad bankovcev, je napravil iz slame rezanico, ki jo je njegova sivilka s kmeti-škim zakladom vred mirno in zadovoljno spravila pod varno streho. Pa je bilo po petmilijonskem bogastvu.

r Lord Northcliffe, znani kralj angleškega časopisa, potuje sedaj okoli sveta. V vseh angleških dominijih ga sprejemajo z velikimi častmi. Prepotoval je Ameriko, Kanado, Brazilijo. V Sydney-u se mu je pripetilo tole: Kot pravi Anglež, mora biti seveda tudi strasten športnik. V vsakem večjem kraju, kjer se je ustavil, je igral z domačini golf, cricket i. dr. Tako tudi v Sydneyu. Seveda je povsod oblegovan od fotografov, filmskih operaterjev itd. Ko je pri eni taki igri neki operater le predolgo gonil svoj aparat, je lord v šali dvignil palico in se mu grozeče blizal. Ta pa je v strahu popustil aparat ter zbežal, lord pa, ne bodi len, skočil, obrnil aparat, ter »filma« bežečega filmskega operaterja.

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani.

priloga:

Junakinja iz Štajra. (Štefana Švrtner)
Nemški spisala E. pl. Handel-Mazzetti. Prevel
dr. Jos. Jerše. Založila Jugoslovanska knji-
garna v Ljubljani. — Ta krasna povest je iz-
šla v zlogi Jugoslovanske knjižarne kot po-
natis iz Domoljuba. Ker ima za podlago zgodovinsko
dejstvo in je pisana izredno zanimivo

ter polna dejanja, naj se v nobeni knjižnici ne
pogreša. Cena za vezan izvod K 120.
Za gledališča na deželi priporočila Jugo-
slovanska knjigarna v Ljubljani sledeče knjige:
Pogodba. Burka s petem v dveh dejanjih.
Spisal dr. Ivo Česnik. Cena 6 kron. — Divji
lovec, narodni igrokaz s petem v štirih de-
janjih. Spisal F. S. Finžgar. Cena 10 kron. —
Dr. Krek: Turski križ. Igra v štirih de-
janjih. — Trisestre. Igra v treh dejanjih. Ce-
na 8 kron. — Ob vojski. Igrokaz v štirih
slikah. Spisal dr. Janez Fv. Krek. Cena 6 kron.
— Silvin Sardenko: Nedeljske ure na
društvenih odrih. Cena 15 kron.

g Nov priročen pristojbenik izide tekom de-
cembra in bo obsegal na preko 200 straneh v siste-
matični, abecedno urejeni razpredelbi vse pristoj-
bine v smislu novega, sedaj od zakonodajnega od-
bora narodne skupščine odobrenega začasnega pri-
stojbinskega zakona, kakor tudi vse sodne in
poštne pristojbine. Upoštevane so pa tudi še pre-
jšnje, vsled posebnih zakonov in odredb veljavne
pristojbine in olajšave. — Knjiga stane broširana
din. 10.—, kot priročna tiskovina din. 11.50 ter
je jako praktična in neobhodno potrebna za vse
pisarne, urade, trgovce in za pravnike, ki imajo
posla z oblastmi. Radi omejene naklade je takoj
naročiti pri izdajatelju: Dr. Ivan Černe, Gospo-

darska pisarna. — Ljubljana. Pri naročilih nad 100
izvodov 10-odstotni, nad 500 izvodov 20-odstotni po-
pust; denar je vplačati ob naročilu ali pa nakazati
na čekovni račun št. 10.368. 3924

Pred ogledalom more vsak opaziti vsak dan,
kako izgleda mlajše in lepše, ako rabi lekarja
Fellerja nad 25 let prijubljena in priznana sred-
stva za lepoto: Fellerjeva pomada »Elsac« za lice,
Fellerjeva »Elsac« Turochina pomada za rast las
(2 lončka ene vrste teh pomad skupaj s poštnino
52 K), Fellerjevo »Elsac« lilično mlečno milo, naj-
boljše milo, 4 kosi poštnine prosto 98 K. Evgen V.
Feller, Stubica donja, Elsa trg 134, Hrvaško. 3924

Salma

neporušne
kavčukove pete
za čevlje.

(Za dvakratno no obravo v ednu se
računa 16 kron.)

**BARVNI TRAKOVI, OGLJENI
PAPIR.**
Bar Fran, Ljubljana, Cankar. nabr. 3
BATERIJE ZA ŽEPNE SVETILKE.
A. Stadler, Sv. Petra cesta št. 23.
FOTOGRAFSKI ATELJEI:
Grabiec Franjo, Miklošičeva c. 6
IZDELOV. ČAJNEGA PECIVA.
T. Novotny, Opekarska cesta 26.
KNJIGARNE
Jugoslov. knjigarna. Pred škofijo.
KLOBUKI in KONFEKCIJA:
Kunovar Ivan, Stari trg 10.

Priporočajo se sledeče domače tvrdke:

(Za dvakratno no avo v ednu se
računa 16 kron.)

KLEPARJI
Korn T., Poljanska cesta 8.
Remžgar & Smerkol, Flor. ul. 13.
KROJAC.
Slapar Oroslov, Ravnikarjeva ul. 13.
KONFEKCIJSKE IRGOVINE
Olup Josip, Pod Irancem.
LEKARNE
»Pri Mariji Pomagaj«, Reslj. c. 1.
MEHANIČNA DELAVNICA
za pisalne stroje.
Bar Fran, Ljubljana, Cankar. nabr. 3

PARNA PEKARNA
Jean Schreya nasl. Jakob Fav-
čič, Gradišče št. 5.
PISALNI STROJI.
Bar Fran, Ljubljana, Cankar. nabr. 3
SPEDICIJSKA PODJETJA
Ranzinger R., Cesta na južno že-
leznico št. 7-9
Uher F. & A., Selenburgova ulica
4. (Tel. 117.)
SOBNO SLIKARSTVO
Košek Ivan, Bleiweisova cesta 15.
Zuran Martin, Mestni trg 12.

RAZMNOŽEV. APARATI.
Bar Fran, Ljubljana, Cankar. nabr. 3
IRGOV. Z DEŽN. IN SOLNEN.
Mikuš L., Mestni trg 15.
**TRGOVINE Z ŽELEZNINO IN
CEMENTOM.**
Erjavec & Turk pri »Zlati lopati«
Valvazorjev trg št. 7.
Sušnik Alojzij, Zaloška cesta 11.
**URARSKA POPRAVILNA DE-
LAVNICA.**
Seliškar Ivan, Pot v Rožno doli-
no št. 10. (Ceno in točno)

TRGOV. Z URAMI IN ZLATNINO
Černe Lud., Wolfova ulica 3.
**ZALOGA CEMENTA IN CEM.
IZDELKOV:**
Ciblat Jos., Dunajska c. 67.
ZALOGA POHISTVA.
F. Fajdiga sin. Sv. Petra cesta 17.
**ZALOGA VOLGENIH IN SVILENIH
SIT.**
Schuster Anton, Stritarjeva ul. 7.
Insertirajte v Slovincu!

Vplačana delniška glavica K 30,000.000.

SLOVENSKA BANKA

Telefon št. 567. — Čekovni račun 12,205.

Obrestuje najugodnejše vloge na
knjižice in v tekočem računu.

LJUBLJANA, KREKOV TRG 10, nasproti „MESTNEMU DOMU“.

Izvršuje vse bančne posle
najkulantneje.

Dr. Fran Virant,

asistent dermatolog. oddelka
:: splošne bolnice ::

ordinira zopet redno od 2. do 3.
pop. za kožne in spolne bolezni.
Ljubljana, Miklošičeva cesta 18/II.
(na ogli Sodne ulice).

ženitna ponudba!

Mlad rokodelce, delovodja, lepe zuna-
njosti ter neomadeževane preteklosti, želi
znanja s gospodarsko ali vdomo, katere bi
imela sedlarsko delavnico ali za to obri
pripravno hišo. Le resne ponudbe naj se
posljejo, če mogoče s sliko, katere se
vrne, pod »Sedlar in Tapetnik 4275« na
upravnishvo tega lista.

Poštena ženska išče dela od 6.
do 9. ure zjut-
raj za pospravljanje kakšne pisarne ali
kaj podobnega, za takoj ali pozneje. Po-
sude na upravo pod »Pospravljanje«.

Sprejme se
učenec in blagajničarka,
ki bi bila obenem zajutrkovalna markerka.
Kavarna STRITAR.
Vidovdanska cesta št. 2.

Službe išče
organist - cerkovnik
ki je obenem tudi obrtnik. Naslov pove
upravnishvo »Slovenec« pod št. 4308.

Mlad trgovski sotrudnik
mešane stroke, vojašine prost, išče služ-
bo v mestu ali na deželi. Gre tudi kot
»SKLADIŠČNIK«. — Naslov v
upravi lista pod št. 4305.

Tri dobro izurjene

sladčičarske pomočnike

sprejme takoj »Prva gorenjska
izdelovalnica finega čajnega peci-
va in kekca K. VIDIC, Jese-
nice-Fužine, Gorenjsko. 4312

Učenec z boljšo izobrazbo se

sprejme v trgovino z
železnino. — ERJAVEC & TURK,
Ljubljana, Valvazorjev trg št. 7. 4277

Krmsko peso (Eckendorferco) in
kolerabo imam
na prodaj. Naslov pove uprava Slovenca
pod št. 4323.

Poštena, pobožna, če tudi ne perfektna
KUHARICA se sprejme takoj. —
Ravno tam se sprejme
pošteno, deklo za hišna dela. Plača
zdravo dobra. — Naslov v
upravnishvu lista pod št. 4294.

Naprodaj je HIŠA

s poleg stoječim poslopjem ob vodi
— pripravna za vsako tovarno, po-
sebnost pa za usnjarsko. Poizve se
pri: FRANC MURN, Kandija št. 18
pri Novem mestu. 4283

Smrkav kuplet!

Jabolčko, s tabo je križ! — Za
4 dinarje salve smeha. — Prodaja
Jugoslov. knjigarna v Ljubljani.

Oddam v najem
sedlarsko delavnico
z družinskim stanovanjem, na jako pro-
metnim kraju na BLEDU. Več se poizve
v Lescah št. 5, Gorenjsko. 4316

Lepa, breja svinja se takoj
zamenja
za dobro rejenega prašiča. — Vpraša se:
Emonska cesta št. 10, Ljubljana. 4323

Naprodaj »Hotel Stok«
je — Blejski Dobrava pri Vinjargju.
Hotel obstoji z gospodarskimi poslopi,
lodenico in kegljiščem. Bodočnost velika.
— Poizve se pri lastniku »BELLEVUE«,
Ljubljana.

Prodaj polnojermenik
(Vollgatter). — Vprašati: LJUBLJANA,
poštni predal 151. 4289

Ugodna prilika za nakup
šice. Imam na prođaj pol vagona šice,
žgane, št. 22, po jako nizki ceni. — Imam
tudi okrog 2 vagona napol sladkega senna
po ugodni ceni. — Kupca vsako množ-
ino suhega bukovca ozlja ter bukovca
in hrastove prage. Cenj. naročila in po-
nudbe je poslati na: FRANJO DROBNIC,
trgovec, LASKO. 4018

Prodaj novo hišo z gospo-
darskim
poslopjem, vrtom, 4 orale gozda, vino-
grad, oddaljeno 15 minut od kolodvora.
Natančnejša pojasnila pri Martinu Pol-
čar, mesar in gostilni, Mirna pot, Dol-
na. 4284

Deteljno seme in vse druge pri-
delke plačuje
najbolje SEVER & KOMP., Ljubljana,
Wolfova ulica 12. Zahtevajte naše tržno
poročilo, ki se vam bo ob vsaki pre-
jembi cen brezplačno doposlalo. 4284

SALAME
I. vrs. e
novo blago
popolnoma godno
dobiva se povsod!
Prva hrvaška tvor-
nica salam, suše-
nega mesa in masti
M. G. Vrlovič
sinovi d. d.
Petrinja.

iv. Jax in sin
Ljubljana, Dunajska cesta št. 15.

Sivalni stroji
Izborna kon-
strukcijska in ele-
gantna izvrš-
tey iz tovarne
v Lincu. Usta-
novljeni 1887.
Vezanje poučuje
brezplačno.

Pisalni stroji „HOLER“
Geniki zastoni in franko.
Kolesa iz prvih tovarn: Dürkopp, Styria, Waffelrad.

Največja zaloga
klavirjev in pianinov
v Ljubljani.

Tvrda J. DOLENC,
Ljubljana, Hliser eva
ulica št. 5, priporoca
za nakup najbolje instru-
mente izvrstnih tovarn po na, solidnejših
nizkih cenah.

Arhitekt in mestni stavbenik
VILJEM TREO
Ljubljana, Gosposvetska c. 10
Telefon interurb št. 103. Ustanovljeno
l. 1850 se priporoca za zgradbe vsen
vrst ter izvršuje načrte in proračune.

A. KUS
JUBLJANA, RESLJEVA CESTA 4
priporoca svojo veliko zalogo
porcelana, emailirane in luk-
susne POSODE

Odvetnik
Dr. Rudolf Krivic
ima svojo pisarno
v Ljubljani, Dunajska cesta 6. I.

Divjačino in perutnino:

zajce, srne, jelene, divje race, fasane,
erebice, istotako domače piške, kokoši,
goske, rače, pularde, purane itd., kupi
v vsaki množini po najvišjih cenah
— eksport perutnine in divjačine —
E. Vajda, Čakovec, MEDJI-
MURJE.
Brzjavni naslov: VAJDA ČAKOVEC.
Interurban telefon št. 59. 4274

5000 kg krompirja
prodaj. Naslov pove upravnishvo »Slo-
venec« pod št. 4322.

Harmonij prodaj poceni.
— Naslov pove upravnishvo »Slovenec«
pod št. 4310.

Dve boljši sobi
če mogoče brez pohištva, iščem v sredini
mesta. — Ponudbe pod »F. V.« na upra-
vo SLOVENC. 4304

Lep kostum

za vitko damo se ugodno prodaj. Naslov
v upravnishvu SLOVENC. pod št. 4326.

- Gestetnerjev Rotary -
razmnoževalni aparat
se ugodno prodaj. — Jurčičev trg št. 3,
III. nadst. B. Od 12.—2. 4302

Stavbeno podjetje
Al. in Valentin Accetto,
Ljubljana, Trnovski pristan št. 14,

zaprisežena sodna cenilca, pre-
vzema vsakovrstne visoke stavbe,
izvršitev načrtov in proračunov,
oblastveno koncesionirana posre-
dovalnica za nakup in prodajo
posestev in zemljišč.

**Zahtevajte proračun za
objavo oglasov.**

Kvas (droži-germ)

proizvaja in vsaki dan raz-
pošilja v svežem stanju

Tvornica Arko
Zagreb.

Postni ček. rač. št. 11.323.
Telefon št. 54.

Marijin trg št. 8.

r. z. z o. z. v LJUBLJANI.

Sprejema hranilne vloge in vloge na tekoči račun ter jih obrestuje po
Hranilne vloge se izplačujejo brez odpovedi — Hranilne vloge z od-
povednim rokom se obrestujejo po dogovoru.

Denarni promet v lanskem letu: 128,000.000 kron.

Trgovski krediti pod najugodnejšimi pogoji.

Jugoslovanski kreditni zavod

Podružnica v MURSKI SOBOTI in DOLNJI LENDAVI.

4 1/2 %

Čistih brez odbitka. Izvenljubljanski vlagatelj dobe poštne položnice.
Izdaja čeke, nakaznice in akreditivo na vsa tu- in inozemska mesta. — Daje posojila na
vknjižbo, poročstvo, vrednostne papirje in na blago, ležajoče v javnih skladiščih.

Jamstvena glavica 2 in pol milijona kron.

Zavod je neposredno pod državnim nadzorstvom.

Brzoj. naslov: Jugoslo-
vanski kredit Ljubljana.
Wolfova ulica št. 1.

Jadranska banka

sprejema vloge na hranilne knjižice, žiro- in druge vloge pod najugodnejšimi pogoji.

Prevzema vse bančne posle pod najugodnejšimi pogoji.

Beograd, Celje, Dubrovnik, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Opatija, Sarajevo, Split, Sibenik, Zadar, Zagreb, Trst, Wien.

Poslovne zveze z vsemi večjimi kraji v tu- in inozemstvu.

Večje industrijsko podjetje v prijaznem kraju na deželi usnjarske stroke

Išče dva samostojna knjigovodji

ter obenem korespondenta, zmožna slovenščine, nemščine, po možnosti tudi srbohrvaščine. Za stanovanje je preskrbljeno. Reflektira se samo na resne in dobre moči. Plača po dogovoru. Mesto trajno. — Sprejmejo se tudi za to delo event. samostojne ženske moči. Ponudbe s sliko, prepisi spričeval in referencami pošljite naj se na upravnništvo »SLOVENCA« pod šifro »200«. 4269

Pozor!

Bakrene kotle za žganjekuho

izdelujem v vseh velikostih. Nadalje izdelujem vsakovrstne aparate, brizgalnice za trte, kotle za štedilnike, kotle za kuhanje krme in perila itd. — Izvršujem vsa popravila in pocinjenje na bakrenih kotlih in drugih posodah. Za strokovnjaško in solidno delo jamčim. Kupujem ali vzamem v račun stari baker in cin (cinaste krožnike).

Maks Weiss, bakrokotlar,
Novi Vodmat št. 189 pri Ljubljani.

Naročajte in širite »Slovenca«!

**BETON-ŽELEZOBETON-
VODNE ZGRADBE-
ELEKTARNE**

Jnž. Laurenčič & Co STAVBENO
PODJETJE

LJUBLJANA
RIMSKEGA TRGA 14

IZRABA VODNIH SIL

ŽAGE-MLINI-ŽEZVI-HIŠE-VILE-INDUSTRIJSKE-STAVBE-MOSTOVI
PRORAČUNI-MOČRTI IN OBISK INŽENIRJA BREZPLAČNO.

ZA PLESKARSKA IN LICARSKA DELA

SE NAJTOPLEJE PRIPOROČA SLAVNEMU OBČINSTVU IN
PREČASTITI DUHOVŠČINI

TONE MALGAJ

PLESKAR IN LICAR :: LJUBLJANA :: KOLODVORSKA ULICA 6

Parna žaga Fran Ravnikar

mesni tesarski mojster

Ljubljana, Linhartova ulica št. 25

kupuje po najvišjih dnevnih cenah razne vrste okrogli les, kakor tudi cele gozdne parcele.

ASTRA D. D. V ZAGREBU

veletrgovina s kemijsk. proizvodi nudi po najugodnejših cenah:

BENZIN v cisternah, železnih sodih in kantah **BENZIN**

Popolnoma beli, dvojno rafinirani **PETROLEJ** v cisternah, sodih in zabojih,

STROJNO OLJE vseh vrst in kakov. **STROJNO OLJE**

ameriško **AVTOOLJE** ameriško

cilindarsko olje, maščobno mazilo i. t. d.

Poslovnica: Preradovičeva 2, tel. 23-88. — Skladišča: Kotu-
raška cesta 40, telefon 24-17; Vlaška ulica 68, telefon 7-00.

Provoorsina kolesa Puch

pnevmatiko **DUNLOP-REITHOFFER-HUTCHINSON**

priporoča

IGN. VOK, Ljubljana, Sodna ulica št. 7.

KLAVIRJI NA OBROKE
harmoniji, violine in vse glasbene potrebitine. Strune na debelo in drobno.
Alfonz Breznik,
bivši učitelj Glasbene Matice,
Kongresni trg št. 15. Ljubljana.

Jetika I

Dr. Pečnik, Jetika. Današnje strogo znanstveno zdravljenje. Vsak jetičnik, ki boče doma ozdravi naj kupi to knjigo. V vseh knjigarnah, 48 strani, 9 kron.

Sladkor

kavo

riž

dobite najceneje pri trdki milo itd.

O. ČERTALIČ v LJUBLJANI
Karlovska cesta.

Klobuke in slamnike

vseh vrst, od preprostih do najfinjših, nudi vedno tovarna klobukov in slamnikov

Franc Cerar, Domžale (Stob).

V popravilo prevzema tudi vsa tozadevna dela ter preoblikuje po najnovejši modi.

Popravila se sprejemajo v Ljubljani vsa sredo pri trdki KOVACEVIC & ERŠAN, Prešernova ulica št. 5, na dvorišču, desno, kjer se ob sredah tudi dobe popravljene predmeti. 3707

KUPUJTE

LE PRI:

JOS. PETELINC

LJUBLJANA - Sv. Petra nasip 7.

če rabite šiv. stroje za rodbinsko in obrtno rabo, igle olje, ter posamezne dele. Istotam vse potrebščine za šivilje, krojače in čevljarje ter vse galanterijsko blago na drobno in debelo

Cene solidne! Postrežba točna

ITIŠI, podgane, stenice, škurki

z vsa golazem mora poginim, ako porabljate moja najbolje preiskušena in splošno hvaljena sredstva, kot proti poljskim in hišnim mišim K 16, za podgane K 20, za škurke posebno močna vrsta K 25; tinktura za stenice K 18; uničevalno mazilo K 10 in 20; prašek proti mrčesom K 10 in 20; mazilo proti ušem pri ljudeh K 10 —; mazilo za uši pri kvipt K 10 —; prašek za uši v obliki in perila K 10 in 20; tinktura proti mrčesom na sadju in zelenjavi (uničev rastlin) Prašek proti mrčesom K 10 Pošljite po po vrstini Zavod za eksport

M. Jünker, Petrinjska ul. 3. Zagreb 39.

Trgovcem priročnem odjemu posust.

Popolnoma varno naložite svoje prihranke v

Vzajemni posojilnici v Ljubljani r. z. z o. z.

(poleg nunske cerkve).

Hranilne vloge se obrestujejo s

4 0/0

brez odbitka rentnega in invalidnega davka. Hranilne vloge se lahko vplačujejo potom poštnoček, urada, vlagateljem so položnice brezplačno na razpolago. Posojila na zemljišča, zaznambo na službene prejemke, proti poročstvu itd. Prodaja srečk drž. razr. loterije.

Tovarna

JOS. REICH

Ljubljana, Poljanski nasip 4. Podružnica: Šolenturgova ul. 4.

PODRUŽNICE: MARIBOR Gosposka ul. 38.

NOVO MESTO Glavni trg.

KOČEVJE štev. 39.

Barva vsakovrstno blago

Kemično čisti obleke.

Svetilnika ovratnike, za-

bestnice in srajce.

Medić, Rakove & Zankl, prei

A. ZANKL
sinovi.

Tovarna kemičnih in rodn. barv ter lakov.

Centrala: Ljubljana. D. z o. z. Skladišče: Novisad.

Brzovar: Meraki Ljubljana. Telefon 64

Emajlni laki. Pravi firnež. Barva za pode.

Priznana najboljša in zanesljiva kakovost: barve za obleke, vse vrste barv, suhe in ožnjate, mavec (Gips), mastenec (Federweiss), strojno olje, karboline, steklarski in mizarski kile, pleskarski, slikarski in mizarski čopiči, kakor tudi dragi v te stroko spadajoči predmeti.

»MERAKL« Lak za pode. »MERAKL« Linoleum lak za pode.

»MERAKL« Emajlni lak. »MERAKL« Brunoline.

Ceniki se začasno ne razpošiljajo!

COSULICH-LINE

(prej AUSTRO-AMERIKANA)

Trst - Amerika

prevažata potnike v New-York redno 3 krat, v Južno Ameriko po 1 krat mesečno. — Pojasnila in prodaja voznih listkov.

Simon Kmetec

glavni zastopnik za Slovenijo. Ljubljana, Kolodvorska ul. 26.

Prometni zavod za premog

d. d. v
LJUBLJANI

prodaja iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanški in trboveljski premog

vseh kakovosti in v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja

in razpečava

prima čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo ter kovaški in črni premog

Naslov:

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani, Nunska ul. 19

Zadružna Gospodarska banka d. d.

Ljubljana, Dunajska cesta štev. 38/I

(začasno v prostorih Zadružne zveze).

Telefon št. 21.

Podružnice: DJAKOVO, MARIBOR, SARAJEVO, SOMBOR, SPLIT, ŠIBENIK.

Ekspozitura: BLED. — Interesna skupnost s: Sveopčo Zanatijsko banko d. d.

v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu ter Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Kapital in rezerva skupno z afilijacijami čez K 50.000.000.—.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Pooblaščen prodajalec srečk Drž. razr. loterije.